

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu	Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400

Finanční gramotnost

Distanční studijní text

Kateřina Stankeová

Opava 2019

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FILOZOFICKO-
PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA V OPAVĚ

- Obor:** Angličtina pro odbornou praxi, Němčina pro odbornou praxi, Italština pro odbornou praxi
- Klíčová slova:** finanční gramotnost, peníze, rozpočet, příjmy, výdaje, rezervy, finanční trh, koncept peněz, zajištění příjmů a majetku, penze, banky, úvěry, stavební spoření, investice, zadlužení, práva spotřebitele
- Anotace:** Studijní opora pro distanční a kombinované studium je pomůckou k přípravě předmětu Finanční gramotnost, který je volitelný pro studijní programy Angličtina/Němčina/Italština pro odbornou praxi. Seznamuje se základními pojmy v oblasti osobních financí, zejména s problematikou hospodaření domácnosti a základy fungování finančního trhu. Pozornost je rovněž věnována zadlužení a právům spotřebitele.

Autor: **Ing. Kateřina Stankeová**

Obsah

ÚVODEM.....	7
RYCHL NÁHLED STUDIJNI OPORY.....	8
1 ÚVOD DO FINANN GRAMOTNOSTI.....	9
1.1 Definice a význam finanční gramotnosti	9
1.2 Finann trh a mapa finančních sluēeb.....	10
1.2.1 Dohled nad finančním trhem	12
2 PENÍZE.....	14
2.1 Peníze a funkce peněz	14
2.1.1 Emise bankovek a mincí	15
2.1.2 Kupní síla peněz.....	16
2.2 Státní rozpočet v kostce.....	17
2.3 Dan a danov systém R	18
2.3.1 Odvody na zdravotní pojiētn a sociln pojiētn	20
3 OSOBNÍ FINANCE	23
3.1 Finann plán	23
3.2 Koncept peněz.....	25
3.3 Priority v různých etapách ůivota.....	26
4 HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTI.....	28
4.1 Sestaven rozpočtu a práce s rozpočtem.....	28
4.1.1 Práce s pjmy a výdaji.....	29
4.2 Finann rezerva	31
5 PŘÍJMY	33
5.1 Druhy pracovního poměru	33
5.1.1 Odvody.....	37
5.1.2 Výpočet mzdy k výplatě	37
5.2 Moēnosti snížení dan.....	38
5.3 Navyēovn pjmu	40
6 ZAJIŠTĚN PŘÍJMŮ A MAJETKU	43
6.1 Význam zajiētn pjmu	43
6.2 Pojiētn.....	44
6.3 lenn pojiētn.....	46

12.1	Prevence zadluřen	86
12.2	Řešen dluhů	87
12.2.1	Exekuce.....	89
12.2.2	Institut oddluřen	90
13	PRVA SPOTŘEBITELE	93
13.1	Zákon o ochraně spotřebitele.....	93
13.2	Spotřebitelsk smlouvy.....	95
13.3	Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů ADR.....	96
13.4	Reklama	97
	LITERATURA	99
	SHRNUTÍ STUDIJNI OPORY	101
	PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON.....	102

Tento text sluz jako opora pro distanční a kombinovan studium kurzu Finann gramotnost, kter je ve studijních programech Slezsk univerzity v Opavě, Filosoficko-přirodovdeck fakulta v Opavě zařazen v ramci bakalrskho studia. Je to voliteln předmět studijního programu Znalosti a dovednosti pro praxi II.

Tento předmět lze absolvovat bez předchozí návaznosti na jin kurz. Kurz předpokládá minimln znalosti z oblasti financí a fungování peněz, kter odpovdj běžné praxi v každodenním ůivot, a tyto znalosti dále prohlubuje. Cílem kurzu je poskytnout studentům základní informaci vyuiteln v praktickm ůivot. Seznamuje zejména se řzenm osobních financí a fungováním finančního trhu. Důraz je kladen v první rad na prevenci zadluen, dále na udržení a zvyšování ůivotn ůrovn

V pravé části textu jsou obsaženy odkazy, kter text zpřehlednj a také distanční prvky pro navigaci a snadnou orientaci v textu. V textu je mon nalézt následující distanční prvky:

- Rychl náhled kapitoly
- Cíle kapitoly
- Klov slova
- Shrnutí kapitoly
- Definice
- Kontrolní otázka
- Otázky a odpovědi
- Pro zájemce
- Korespondenční ůkol
- ůkol k zamyšlen
- Samostatn ůkol
- Přpadov studie

Kurz je paraleln tvořen v LMS.

Y

Studijní opora je zaměřena na význam a využití finanční gramotnosti v každodenním životě. Absolvováním kurzu získáte základní přehled o tom, jak peníze fungují a jakým způsobem ovlivņuj váš život. Publikace pojednává o souvislostech peněz s životními plány a cíli. Po aktivním prostudování této studijní opory si osvojíte základní finanční pojmy, lépe porozumíte fungování peněz a finančního trhu v obecn rovině a naučte se orientovat ve své osobní ekonomice.

V rámci tohoto kurzu je na finanční gramotnost nahlíženo jako na soubor informací, jejichž praktick využití má v první fázi působit jako prevence zadlužen a nsledn směřovat k růstu životní urovņe a k naplněnému životu, tak jak si jej představujete.

První kapitola uvádí pojem finanční gramotnost, zdůrazņuje jeho významnost a vymezuje myšlenku finanční gramotnosti, od které se budou odvíjet další kapitoly. Druhá kapitola představuje teoretick uvod a hovoří o fungování peněz z pohledu makroekonomie.

Dále je text vznamov rozdělen do dvou částí podle zdroje informací, kter ovlivņuje naše finanční rozhodování a chování. „Vnitřní“ část se sestává z kapitol 3, 4 a 5. Je zaměřena naše osobní (vnitřn) informace o nás samotných. Při finančním rozhodování je nutno brát v potaz osobnost každěho z nás. Naše hodnoty, priority a životní přání a to, jak vnímáme peníze. Vznamn část je věnována obecnmu konceptu peněz a osobní ekonomice, zvlstn pozornost m strana příjmů. Jelikož jde o velice individuln témata, je nutno zdůraznit, že uvedené informace jsou pouze obecn.

„Vnější“ část je zaměřen na informace, které k nám přicházejí zven. Pojednávají o nich kapitoly 6–11, které v základech popisují různé oblasti finančního trhu a způsob jakým zde peníze fungují a jak je moņn s nimi pracovat v souvislosti s různými životními situacemi a přáními.

Na závěr je kurz doplněn informacemi o moņnostech řešení dluhů a pomoci při uplatņovn práv spotřebitele v kapitolách 12 a 13.

1

m

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Tato kapitola je kapitolou vstupní a po jejím prostudování si osvojíte základní myšlenky finanční gramotnosti, její význam a důležitost. Seznámíte se s finančním trhem v esk republice a způsoby, jakm můžete získávat informace. Dále také s vlivy, které působí na finanční rozhodování lid. V zveru jsou zmnny orgány dohledu nad finančním trhem a jejich fungování.

CÍLE KAPITOLY

Po uspšnm a aktivním prostudování této kapitoly:

- Budete schopni vysvětlit význam finanční gramotnosti a uvědomit si její důležitost.
- Zorientovat se v monostech finančního trhu.
- Definovat hlavn úkoly esk národní banky.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Finann gramotnost, peníze, emoce, informace, finanční sluba, finanční trh, regulace a dohled, esk národní banka.

1.1 Definice a vz

n

Na zaatek si pojdme vyjasnit, co to vlastn je finanční gramotnost a jak na ni budeme pohlízet pro potřeby tohoto kurzu.

DEFINICE

Ministerstvo financí definuje finanční gramotnost jako soubor znalostí a dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finanční zabezpečil sebe a svou rodinu v souasn společnosti a aktivn vystupoval na trhu finančních produktů a slueb.

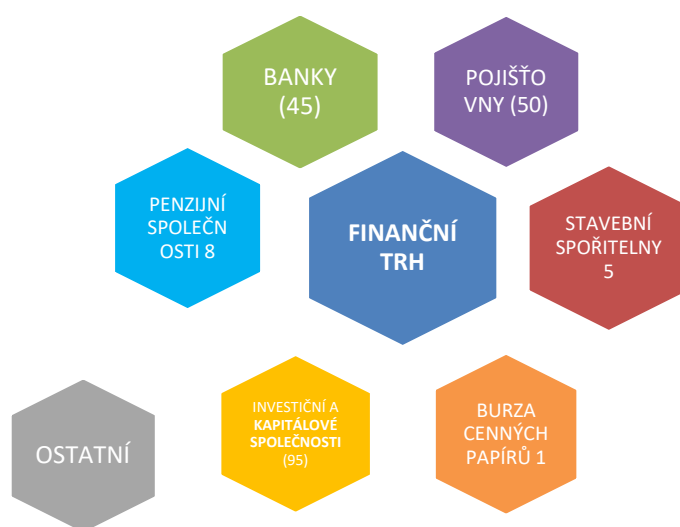
Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.

Pro účely tohoto kurzu si dále rozvineme význam finanční gramotnosti do dvou bodů, ke kterým bude výklad dále směřován:

1. Prevence dluhů a zajištění životní úrovně.
2. Zvyšování životního standardu a tvorba prostředků pro naplněný život, tak jak si jej přejeme.

1.2 Finanční trh

Finanční trh můžeme definovat jako místo, kde se setkává nabídka a poptávka po penězích, a to prostřednictvím finančních institucí a instrumentů. Ten, kdo má přebytek peněz, provádí vklady do finančních institucí. Ten, kdo má nedostatek peněz, si je půjčuje. Za tyto a další související služby si samozřejmě finanční instituce účtují marži ve formě úroků a poplatků. Obrázek 1 zobrazuje finanční trh v České republice.

Obrázek 1: Finanční trh

K dispozici je sedm oblastí, kde se lze pracovat s penězi. Banky, pojišťovny, stavební spořitelny, penzijní společnosti, investiční a kapitálové společnosti, burza a ostatní. Přidružené číslo vyjadřuje orientační počet těchto institucí na trhu. Jejich počet se samozřejmě

může měnit. Pro kařkou oblast platí zvlstn legislativa. Často se stává, ře jedna finanční skupina v sobě zahrnuje několik oblastí najednou. Například finanční skupina ABC může souasně pod jedním logem poskytovat bankovní sluřby, pojiřtn i stavební spoření. Přes- toře jde stále o tu samou společnost, jedná se o naprosto odliřn oblasti finančního trhu s vlastními pravidly a legislativou. Kařd společnost má také jinou politiku a odliřn př- stup ke klientům.

CO OVLIVUJE FINANN ROZHODOVÁNÍ LID

Emoce

Finann chování bude vřdy siln spjato s nařimi emocemi jednoduře proto, ře se to dotýká nařich řivot a představ o nm, coř přirozen prořvme. Toto spadá do oblasti finanční psychologie a je to často velmi podceovan faktor ze strany klientů. Na druhou stranu finanční instituce jej berou v potaz a projevuje se to zejména př tvorbě marketingu a reklamy. Pod vlivem emocí potom vyhodnocujeme i informace, kter k nám proud z fi- nannho trhu. Kdyř jde o peníze nastupují dvě emoce – strach a touha.

Informace

K tomu, abychom se zorientovali v penězích, potřebujeme informace. Z obrázku 1 je patrn, ře na finančním trhu působí cca 200 finančních institucí. Zároveň kařd z těchto společností má dalřch 5, 10 mořnost, kam peníze ulořit. To uř jsou řdov tisíce moř- ností. Pro kvalitn vyhodnocen těchto informací je jednak zapotřebí nestrannost a také ur- it dvka vzdělání. Patří sem znalosti z ekonomie, legislativy, ale také z oblasti psycholo- gie a sociologie, a předevřm finanční vzdělání. Ve financích platí svoboda v tom, odkud budete potřebn informace získávat.

Mřete si vře zajistit **sami** z veřejnosti dostupných zdrojů. Problémem je, ře v oka- mřiku, kdy má veřejnost k dispozici informace z finančního trhu jsou uř pas. Skutečnosti se ve financích neustále mění. Populárním zdroje je internet. Tam najdete vřechno, také tam může kdokoliv cokoliv vlořit. Vtřinou se proto setkáte s informacemi z neověřených zdrojů, informacemi subjektivními a ve valn vtřin přpad se jedná o marketing. Jen velmi málo informací je objektivních.

Dále mřete navřtvit **zástupce** konkrtn finanční společnosti. To je člověk, který m přístup k řirřmu okruhu informací, nicméně m k dispozici pouze mořnostmi jedn spo- lečnosti. Často se lidé omezují v tom, ře kdyř jim v jedné společnosti řeknou, ře něco ne- jde, nabydou pocit, ře to nejde vůbec. Zároveň je podstatou jeho činnosti prodej.

Hodn pouřivanm pojmem je finanční poradenství. **Finann poradce** má zpravidla přístup napřc celm finančním trhem. Pro kvalitu sluřby je zásadní, jak zázemí dotyn poradce m a kdo je vlastníkem společnosti, se kterou spolupracuje. Zda je to jedna fyzick osoba či více osob nebo např. holding a kolik je majoritních vlastníků. Tyto aspekty mají

zásadní vliv na míru nestrannosti poradce. Důležitá je také filosofie služby, jestli rozumí penězům nebo jen produktům.

1.2.1 Dohled nad finančním trhem

Česká ná-
rodní
banka

Dohled nad finančním trhem v České republice vykonává Česká národní banka (ČNB) podle Zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. ČNB provádí dohled nad bankovním sektorem, družstevními záložnami, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijními společnostmi a fondy penzijních společností, směnárny a dohled nad institucemi v oblasti platebního styku. Stanovuje pravidla a přijímá opatření, která chrání stabilitu finančního trhu. Systematicky reguluje, dohlíží a popřípadě postihuje nedodržování stanovených pravidel. Dále vede seznamy a evidence subjektů působících na českém finančním trhu, které podléhají povolovací či registrační činnosti ČNB. Do těchto seznamů lze volně nahlížet prostřednictvím webových stránek ČNB.

Centrální banka je relativně nezávislou finanční institucí. Jejím primárním cílem je zabezpečování kvality národní měny a dlouhodobé stability kupní síly peněz. Nezávislost centrální banky je míněna jako nezávislost na vládě a jejím rozhodování. Na druhé straně je pro její úspěšné fungování nezbytná spolupráce na hospodářských záměrech vlády.

Zvláštní postavení mají nebankovní poskytovatelé finančních služeb tzv. poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu. V souvislosti s novým zákonem o spotřebitelském úvěru nově tyto instituce rovněž podléhají regulaci ČNB. Do této doby byl trh nebankovních úvěrů prakticky neregulovaný. Svou činnost mohou vykonávat na základě povolení vydaného ČNB a řídí se Zákonem č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Jejich počáteční kapitál musí činit alespoň 20 mil. Kč.

Určitou roli hraje i Ministerstvo financí, a to zejména v oblasti legislativy. Vytváří návrhy právních předpisů a zajišťuje jejich harmonizaci s právem EU. Svůj podíl na dohledu nad finančním trhem má také Finanční úřad.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Definujte finanční gramotnost.
2. Popište finanční trh v České republice.
3. Který orgán dohlíží nad finančním trhem v České republice?

SHRNUTÍ KAPITOLY

Pro pojem finanční gramotnost existuje celá řada definic a pohledy na tuto otázku se mohou v detailech různit. Spolen je ovšem mylenka, že se jedná o soubor urntch znalostí a kompetencí nezbytných k tomu, abychom zabezpečili sebe a svou rodinu. Základem je schopnost vést svůj osobní/rodinn rozpočet. Dále to souvisí také se znalostí fungování finančního trhu. Významem těchto znalostí a schopností je zabezpečení si požadovaného životního standardu a dále jeho navyšování podle vašich představ.

Souast finanční gramotnosti je také schopnost vzít v potaz vlastní emoce, ktere ovlivnj finanční rozhodování a vyhodnocovat objektivnost informací z finančního trhu. V současné době je zde cca 200 finančních institucí. Buďto si můžeme vesker informace z tohoto kvanta zjitovat sami, nebo využít odbornou poradenskou slubu.

Dohled nad finančním trhem vykonává primrn esk národní banka. Ministerstvo financí vytvr legislativn zázemí a Finann rad zajituje vber dan.

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

V této kapitole se podíváme na peníze z makroekonomického úhlu pohledu. Úvodní část kapitoly je věnována historii peněz a jejich kupní síle. Peníze prošly v historii určitým vývojem. Podstatné pro přijetí peněz jako zákonného platidla je především důvěra obyvatel v jejich směnitelnost. Od toho, jak je na peníze pohlíženo se odvíjí jejich funkce v ekonomice. Aby byla zajištěna důvěryhodnost a formálnost peněz jako platidla ustanovila Česká národní banka dvě instituce, kterým jako jediným ukládá zákon právo tisknout bankovky a razit mince. Čas má významný vliv na kupní sílu peněz.

V další části se seznámíte se státním rozpočtem, příjmovou a výdajovou stranou. Primárním příjmem státu jsou daně. Další významnou příjmovou položkou je pojistné na sociální pojištění.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Budete schopni vysvětlit základní funkce peněz.
- Získáte povědomí o hospodaření státu.
- Budete se umět zorientovat v systému daní České republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Peníze, funkce peněz, bankovky a mince, kupní síla peněz, inflace, státní rozpočet, funkce státního rozpočtu, daně, daňová soustava, zdravotní pojištění, sociální zabezpečení.

2.1

Před vynálezem peněz jako univerzálního směnného prostředku si lidé mezi sebou směňovali zboží nebo služby za jiné zboží nebo služby. Probíhal tzv. barterový obchod. Tento způsob směny vyžadoval oboustrannou shodu potřeb. Dalším nedostatkem tohoto systému

bylo stanoven hodnoty zboží, popř. sluřby, které mělo zpravidla subjektivn podstatu. Řešenm problému s naturln směnou bylo zaveden univerzálního prostředku směny, kter nevyřaduje oboustrannou shodu potřeb a vřichni lid jsou ochotni jej přijímat.

Zpottku tuto funkci plnily drah kovy, vtřinou zlato a střebro. Brzy nato navázala rařba zlatých a střebrnch mincí. Neřlo ani tak o to, ře jsou mince vyrobeny ze zlata či střibra. Podstatn byla důvěra lid v to, ře drah kovy mohou kdykoliv bezproblmov vy-měnit. To se prokázalo zavedenm papírových peněz směnitelných za zlato. Zlomovm okamřikem bylo prohlášení peněz za zkonn platidlo. Důvěra lid v peníze byla tmto spojována s důvěrou ve státní moc.

Nejprve hodnota peněz zastupovala hodnotu státních zlatých rezerv, tzv. zlatý standard. V souasn době jsou bankovky a mince klasifikovány jako tzv. „fiat money“, tedy peníze s nucenm oběhem drahými kovy nekryt. Mnořtstv peněz v oběhu obvykle odpovd potřebám ekonomiky. Hodnota peněz je zaručena tím, jak centřaln banka pečuje o cenovou stabilitu, tj. stabilní kupní sílu peněz.

FUNKCE PENĚZ

1. **Prostředek směny** – z víře uvedeného vyplývá, ře nejdležitř funkcí peněz je slouřit jako prostředek směny. Pouřivj se při placen za zboží a sluřby.
2. **Zutovac jednotka** – ceny zboží a sluřeb, souasn i budoucí vyjadřujeme v eskch korunách.
3. **Uchovatel hodnoty** – v porovnání napřiklad s akciemi, nemovitostmi či zlatem jsou peníze relativn bezrizikovm aktivem.

Peníze, ať uř držené v hotovosti nebo bezhotovostn, jsou zároveň nejlkvidnřm¹ prostředkem směny.

2.1.1 EMISE BANKOVEK A MINC

V souladu se zákonem . 6/1993 Sb., o esk narodn bance m ČNB vhradn právo vydávat do oběhu bankovky a mince prostřednictvím Státní tiskárny cenin. Státní tiskárna cenin, státní podnik je jedinou institucí, která m oprvnn k tisku bankovek. Kromě hotovostních peněz m v kompetenci také vydávání identifikačních dokladů jako jsou osobní doklady, cestovn doklady, doklady pro řidiče vozidla nebo doklady pro veřejnou správu. Dále emisi cenných papírů, plastových karet nebo napřiklad dálničních známek, tabákových nálepek, alkoholových psek, jízdních dokladů, diplomů a certifikátů. Při výrobě bankovek je kladen velký důraz na ochrann prvky. Rařbou mincí je oprávněna esk mincovna.

¹ Likviditou v tomto ppad rozumíme, jak rychle je mořn převést aktivum zpět na peníze.

VÝMĚNA POŠKOZENÝCH BANKOVEK

Bankovky mohou být oběhem opotřebovávány. Míra poškození a její výměna je popsána v zákoně o oběhu bankovek a mincí.

Běžné opotřebení – bankovka je odřená, ušpiněná nebo pomačkaná. Takovou bankovkou můžete platit.

Standardní poškození – nechybí žádná část bankovky, bankovka se skládá nejvíce ze dvou částí, pokud je v jednom kuse celková plocha tvoří více než 50 % bankovky. Takovou bankovku mohou v obchodě odmítnout. Nemůže ji odmítnout např. směnárna a banka. Banka či směnárník takovou bankovku vrací ČNB, která za ni vydá novou.

Nestandardní poškození – chybí více než 50% plochy. Takovou bankovku mohou odmítnout všude. Banka ji zadrží, vrací ji ČNB a nevydává za ni náhradu.

Jakákoliv právnická osoba, provozovatel kasina nebo směnárník může odmítnout přijmout bankovky a mince, u kterých existuje podezření, že jsou padělané nebo pozměněné, tzv. **podezřelé bankovky a mince**. Zadrží je, bez náhrady předá ČNB a identifikuje osobu, která je měla u sebe. Této osobě vystaví potvrzení o zadržení, kopii předá ČNB a Policii.

2.1.2 K

Kupní síla peněz je ekonomický termín, vyjadřující množství zboží a služeb, které lze koupit za určité množství peněz při dané cenové hladině, tj. inflaci. Když roste cenová hladina, kupní síla peněz klesá. V praxi to znamená, že za 10 Kč dnes si nakoupíme jiné množství zboží a služeb než třeba za 10 let, protože se kupní síla peněz v čase mění. Tento aspekt často vyvolává u lidí obavy ze znehodnocení peněz v případech, kdy si mají odkládat peníze na dlouhou dobu. Ke zmírnění či překonání tohoto efektu lze využít možností finančního trhu.

Hlavním cílem ČNB je péče o cenovou stabilitu prostřednictvím měnové politiky. V praxi je inflace měřena jako přírůstek tzv. indexu spotřebitelských cen. V ČR měří inflaci Český statistický úřad (ČSÚ). ČNB provádí svou měnovou politiku v režimu cílování inflace, který byl zaveden v r. 1998. V současné době je platný inflační cíl v celkové inflaci ve výši 2 %.

Tabulka 1: Vývoj inflace v letech 2003-2018

Rok															
03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18
0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5	2,1

Dezinflace,
deflace

Pokles inflace je označován jako dezinflace. Znamená pokles tempa růstu cenové hladiny. Míra inflace je nižší než v předchozím období, nemusí však být záporná. Absolutní meziroční pokles cenové hladiny v ekonomice je označován jako deflace.

2.2 n t v kostce

Vláda používá rozpočet pro kontrolu svých fiskálních² záležitostí a vede o nich záznamy. Rozpočet představuje bilanci **očekávaných** příjmů a výdajů na daný rozpočtový rok. Výdajová stránka informuje o tom, kolik peněz stát vydává na financování jednotlivých aktivit státu, jako například školství, zdravotní péče, důchody, obranu aj. Příjmová strana rozpočtu obsahuje informace o tom, z jakých zdrojů vláda plánuje tyto aktivity financovat. Největším příjmem státního rozpočtu jsou daně, dále poplatky, popř. jiné zdroje. Státní rozpočet má podobu zákona. Např. Zákon č. 457/2016 Sb. o státním rozpočtu České republiky na rok 2017. Zákon o státním rozpočtu navrhuje vláda a schvaluje Poslanecká sněmovna. Může být sestaven ve třech variantách – vyrovnaný, přebytkový či schodkový. Státní rozpočet reaguje na aktuální ekonomickou situaci a na předpokládaný vývoj ekonomiky.

Příjmy a výdaje

FUNKCE STÁTNÍHO ROZPOČTU

Alokační – přerozděluje finanční prostředky potřebné k zabezpečení funkcí státní správy a financování veřejných statků, které se vláda rozhodla poskytovat obyvatelstvu. Může to být například veřejné osvětlení ve městech, správa silnic, činnost policie, hasičů atd.

Redistribuční – přerozdělování příjmů ekonomických subjektů a zmírňování důchodových a majetkových nerovností ve společnosti. Tato funkce může mít například podobu sociálních dávek.

Stabilizační – souvisí s ovlivňováním agregátní poptávky³ prostřednictvím fiskální politiky státu. Může tak tlumit výkyvy hospodářského cyklu i zmírňovat inflační tlaky v ekonomice.

Tabulka 2: Srovnání základních ukazatelů státního rozpočtu 2013-2018 v mld. Kč

UKAZATEL	2013	2014	2015	2016	2017	2018P	ROZDÍL 2018P-2017	ROZDÍL 2018P-2017P
Příjmy státního rozpočtu	1091,9	1133,8	1234,5	1281,6	1273,6	1314,5	40,9	24,3
Výdaje státního rozpočtu	1173,1	1211,6	1297,3	1219,8	1279,8	1364,5	84,7	-29,5
Saldo státního rozpočtu	-81,3	-77,8	-62,8	61,8	-6,2	-50	-43,8	53,8

Z tabulky 2 je patrné, že státní rozpočet je dlouhodobě schodkový. Celosvětově neexistuje ekonomika, která by nebyla zadlužená, až na občasné výjimky. Růst státního dluhu se podařilo v letech 2014–2017 stabilizovat díky efektivnímu řízení likvidity státní pokladny a pozitivnímu vnímání ČR na finančních trzích. Ke konci roku 2017 je přibližně 84 %

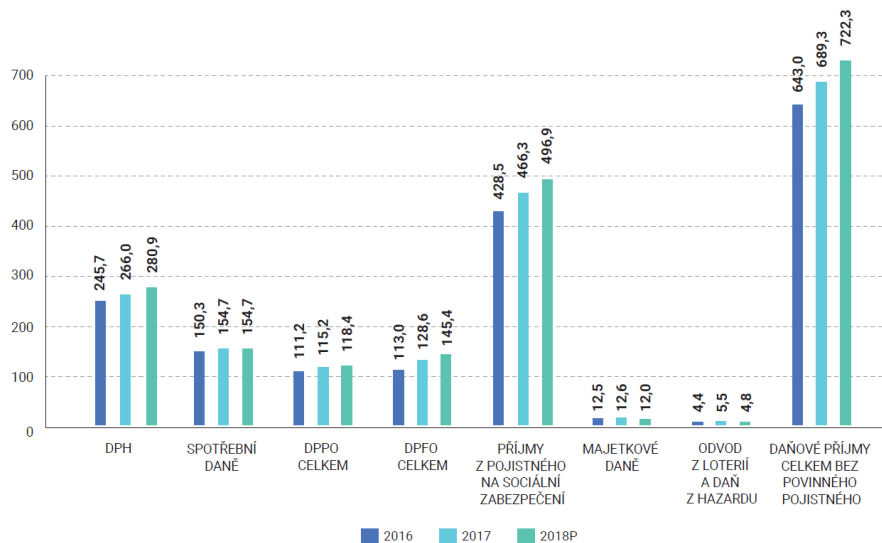
² rozpočtových

³ Celkové plánované nebo zamýšlené výdaje v ekonomice jako celku během daného období.

státního sluhu tvořeno vnitřním dluhem ve formě střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů vydanými na domácím trhu a 16 % je tvořeno vnějším dluhem, dluhopisy vydanými na zahraničních trzích a přijatými úvěry od mezinárodních finančních institucí jako je Evropská centrální banka.

Následující graf zobrazuje podíl jednotlivých daní na příjmech státního rozpočtu za poslední tři roky. Jelikož rok 2018 ještě není zcela uzavřen, jedná se o předpokládané příjmy.

VÝVOJ CELKOVÝCH A VYBRANÝCH DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ
V LETECH 2016–2018 V MLD. KČ

Obrázek 2: Vývoj celkových a vybraných daňových příjmů v letech 2016-2018

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Vysvětlete tři funkce peněz.
2. Vysvětlete tři funkce státního rozpočtu.
3. Vysvětlete pojem kupní síla peněz.

2.3 Z m

Daň

Jak již bylo zmíněno výše, největším zdrojem příjmů státního rozpočtu jsou daně. Daň je charakterizována jako **povinná, zákonem určená platba** do veřejného rozpočtu. Je to platba **neúčelová a neekvivalentní**. V okamžiku, kdy platíme daň, nevíme, k čemu přesně budou využity a jestli toto využití pro nás bude mít odpovídající protihodnotu. Např. za mnou zaplacené daně může být opravena silnice, po které nikdy nepojedu. Daně jsou placeny pravidelně v určitých intervalech (př. daň z příjmů) nebo při určitých okolnostech (př. koupě pozemku).

Poplatek má na rozdíl od daní, charakter jednorázové peněžní částky, která je vybírána například za nějakou službu. Může to být dálniční poplatek, clo, mýtné, koncesionářský nebo soudní poplatek nebo bankovní poplatky.

DAŇOVÁ TERMINOLOGIE

Daňový subjekt – je fyzická nebo právnická osoba povinná platit daň.

Správce daně – nejčastěji jako správce daně vystupuje finanční úřad a finanční ředitelství, a dále celní úřady.

Poplatník – je osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani. Je to osoba, na kterou skutečně dopadá daňová povinnost.

Plátce daně – osoba, která je odpovědná odvést správci daně daň vybranou od poplatníků nebo sraženou poplatníkům. Poplatník a plátce daně může a nemusí být tatáž osoba. Ve vztahu k finančnímu trhu bývá ve většině případů poplatníkem vlastník účtu, kterému je fakticky snížen výnos z úroků. Plátcem je finanční instituce. Vlastník účtu se o odvodu daně dozví na základě výpisu z účtu. Výjimkou jsou výnosy z prodeje cenných papírů, kdy je vlastník účtu současně poplatníkem i plátcem.

Základ daně – je předmět daně v měrných jednotkách, buďto ve fyzických jednotkách, např. u daně z lihu v litrech, nebo v hodnotovém vyjádření v Kč.

Sazba daně – je algoritmus, prostřednictvím kterého se ze základu daně stanoví velikost daně. Obvykle se používá několik typů sazeb v závislosti na druhu daně.

Srážková daň – jedná se o zvláštní sazbu daně. Většina výnosů na finančních trzích je zdaňována touto sazbou. Srážkovou daní jsou zdaňovány i příjmy z některých druhů pracovního poměru. Pro rok 2019 platí 15 % sazba.

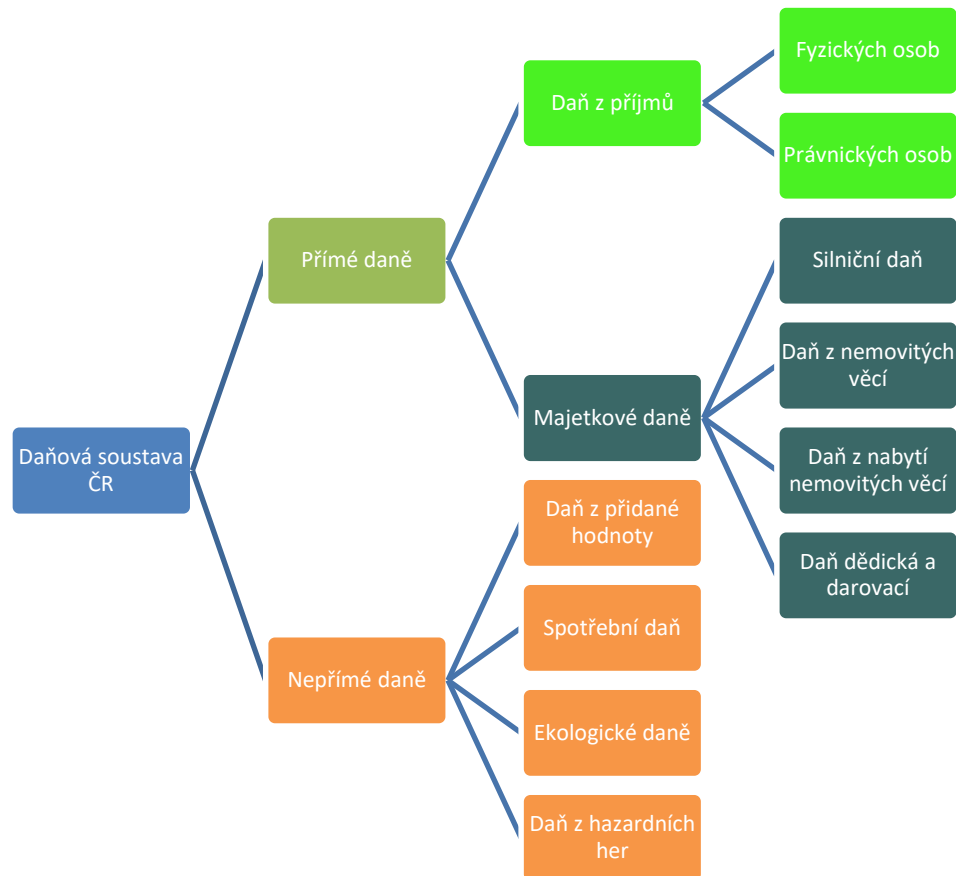
KLASIFIKACE DANÍ

Podle vazby na důchod⁴ poplatníka

1. *Přímé daně* – jsou závislé na výši dosahovaného příjmu. Patří zde daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob, daně majetkové, silniční daň a daň z nabytí.
2. *Nepřímé daně* – jsou zahrnuty v ceně služeb a zboží. Je placena v okamžiku koupě. Mezi nepřímé daně se řadí daň z přidané hodnoty, spotřební daň a ekologické daně.

⁴ Důchodem je v ekonomické terminologii označován příjem jako takový, např. plat, mzda, úrokový výnos, sociální dávky aj.

Podle vazby na objekt (předmět zdanění) se daně člení na důchodové, spotřební a majetkové.

Obrázek 3: Daňová soustava ČR

2.3.1 ODVODY NA SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

Poněkud bokem daňové soustavy stojí odvody na sociální pojištění. Přestože není její součástí, je pojistné na sociální pojištění povinnou platbou do veřejného rozpočtu. Na rozdíl od daní jsou v něm určité prvky účelovosti. Sociální pojištění se rozděluje do:

- systému veřejného zdravotního pojištění
- systému sociálního zabezpečení

Veřejné zdravotní pojištění slouží k úhradě nutné zdravotní péče v rozsahu daném zákonnými pravidly. Povinně ho platí všichni zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), osoby bez zdanitelných příjmů (OBZP) a osoby, za které je plátcem pojistného stát. Platby jsou hrazeny na účet zdravotní pojišťovny, u které je příslušný občan registrovaný.

Sociální zabezpečení spravuje Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ). Sociální zabezpečení má tři složky.

- *Dchodov pojiřtn* – z důchodového pojiřtn jsou vypláceny starobní důchody, invalidní důchody, vdovsk/vdoveck a sirot důchody
- *Nemocensk pojiřtn* – povinn ucast na nemocenskm pojiřtn je u za-městnanců dána zákonem, OSVČ si mohou nemocenské pojiřtn platit dobrovoln. Z nemocenského pojiřtn je poskytována: nemocenské, penžit pomoc v mateřství, ošetřovn, vyrovnvac prspvek v thotenstv a v mateřstv, dvka otcovsk poporodn pee (tzv. otcovsk) a dlouhodob ošetřovn.
- *Prspvek na státní politiku zamstnanosti*

OTÁZKY

1. Da je:
 - a. Nhodnm prjmem státního rozpočtu.
 - b. Povinn, zákonem uren platba do veřejnho rozpočtu.
 - c. uelov a ekvivalentn.
2. Pltce dan je osoba:
 - a. Povinn odvst da sprvci daně.
 - b. Osoba, jejíž prjmy jsou prmo podrobeny dani.
 - c. Finann rad.
3. Sociální pojiřtn se dělí na:
 - a. Dchodov pojiřtn a nemocenské pojiřtn
 - b. Veřejn zdravotní pojiřtn a státní politiku zaměstnanosti
 - c. Veřejn zdravotní pojiřtn a sociln zabezpečení

ODPOVĚDI

1. Daň je povinn, zákonem uren platba do státního rozpočtu.
 2. Plátce daně je osoba povinn odvést daň správci daně.
 3. Sociální pojiřtn se dělí na veřejn zdravotní pojiřtn a sociln zabezpečení.
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

Před vynálezem peněz si lidé směňovali zboží a služby formou tzv. barterového obchodu. Nedostatkem tohoto způsobu obchodování byla jednak nutnost oboustranné shody potřeb a dále stanovení hodnoty zboží. Peníze proto plní především funkci prostředku směny. Dále slouží jako uchovatel hodnoty a zúčtovací jednotka. Výhradní právo tisknout bankovky má Česká národní banka, mince razí Česká mincovna. Kupní síla peněz se v čase mění v závislosti na míře inflace. ČNB má nastaven střednědobý inflační cíl 2 %.

Státní rozpočet využívá vláda pro kontrolu svých fiskálních aktivit. Představuje bilanci očekávaných příjmů a výdajů a je schvalován formou zákona. Základní ekonomické funkce státního rozpočtu jsou alokace, redistribuce a stabilizace peněz. Největším zdrojem příjmů státu jsou daně. Daň je definována jako povinná, zákonem určená platba do státního rozpočtu. Je pro ni charakteristická neekvivalentnost a neúčelovost. Nejčastější členění daní je podle jejich vlivu na důchod poplatníka, tj. na přímé a nepřímé. Vedle daní jsou dalším významným zdrojem příjmů platby na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení.

3

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Následující tří kapitoly jsou zaměřeny na „vnitřn“ informace o nás samotných. Položíme si zde základní otázky o významu peněz ve vašem životě a podíváme se obecně na to, jak si zajistit finanční stabilitu v průběhu celého života.

Kapitola o osobních financích vysvětluje peníze jako zdroj pro naplnění vaších přání v životě. Dále ukazuje obecn koncept peněz pro sestaven finančního plánu. Na příkladu se dozvíte, jak fungují peníze v různých etapách života a jak úskalí s sebou nese emon rozhodování.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Si budete schopn stanovit význam peněz ve vašem životě.
- Podíváte se na své priority z dlouhodobého hlediska.
- Získáte představu o sv požadovanm životním standardu.
- Pochopíte vztah mezi přnm a penězi.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Finann plán, potřeby, přání, peníze, koncept peněz, životní situace, životní etapy, priority.

3.1 n

Než začnete s penězi vůbec pracovat položíte si otázku: „Co pro mne znamenají peníze?“ Je to prostředek nebo cíl? Jestliže jsou pro vás peníze prostředkem, jsou prostředkem k čemu? Proč vlastn chodíte do práce nebo na brigády a co očekáváte, že vm tyto vydělan peníze v životě přinesou?

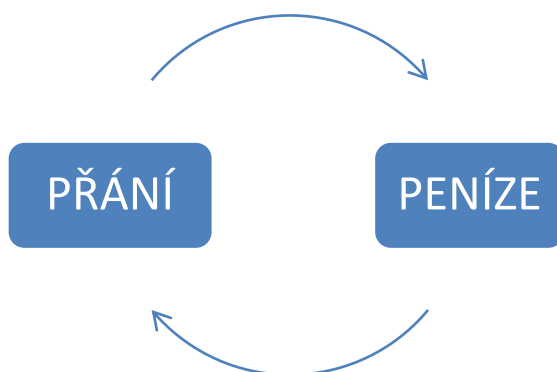
Otázky

Většina z vás si asi odpoví, že vyděláváme peníze proto, abychom se užívali. Vzně jen toto? Jak si představujete svůj život od teď dl? Troufnu si říci, že každ z nás si v životě přeje víc než jen přežit. Máme urátů představy o svém životě, práci, zlbch, jak vztahy

bychom chtěli mít, jak trávit volný čas, kde bydlet atd. Mohou to být přání hmotná i nehmotná. Může to být v horizontu jednoho měsíce nebo na celý život. Je pochopitelné, že tyto představy se s časem a zkušenostmi mohou měnit. Při plánování peněz je potřeba i s tímto počítat.

Přání a peníze

Ke kterým svým přáním potřebujete peníze? Je tam něco, co se dá splnit i nulou na účtu? Peníze jsou nezbytnou součástí života. Přání dávají penězům význam. Pokud vaše peníze neznají svůj cíl, bez ohledu na to, kam je umístíte a jaké tam je zhodnocení, štěstí do života nepřinesou. Na druhou stranu, když znáte svou představu o životě, ale nemáte pro ni dostatek zdrojů přináší to pocit frustrace a ztrátu důvěry ve svá přání.

Obrázek 4: Přání a peníze

Profesionální finanční služba

Přání s sebou nesou emoce, peníze zase souvisí s informacemi z finančního trhu, jak popisuje kapitola 1. Emoce a informace jsou dva zásadní důvody, proč je vhodné mít oporu v odborné finanční službě. Doporučuji mít ve financích od začátku jediného člověka, který zná vaše přání a má celkový přehled o vaší ekonomice. Má přístup k informacím skrze celý finanční trh a dokáže je propojit s naplňováním vašich přání. Zároveň vám poskytuje nadhled a objektivitu. Tak jako využíváme odborníky v jiných oblastech života např. lékař, kadeřnice, masér, stavební firmy, účetní, právníci atd., tak to platí i pro finance.

Cílem finanční gramotnosti umět rozeznat objektivní informace, potažmo kvalitní finanční službu. Uvedu jednoduchý příklad: Když poskytovatel nebo zprostředkovatel stavebního spoření uvede informaci, že stavební spoření po 6 letech „končí“, finančně gramotný člověk se nad takovou informací přinejmenším pozastaví.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Trochu se zasněte a bez ohledu na vaši současnou situaci si na papír napište 10 „věcí“, které si v životě přejete, jak si představujete svůj život od teď dál.

Ve druhm kroku si ke kařdmu z těchto přání napiřte, co potřebujete k tomu, aby se uskutečnilo (např. as, zdrav, peníze, energii, vzdělání atd.) a co jej nejdvce ovlivņuje.

Nakonec si ke kařdmu přání si doplņte, kolik peněz na něj potřebujete a kolik peněz jste ochotni do něj investovat z měsíčního rozpočtu.

3.2

Ať uř s penězi hospodaříte jakkoliv, teprve v okamřiku, kdy vám do řivota vstoupí njak neekanan událost se ukáže, jak stabilní vaře peníze ve skutečnosti jsou. Jakkoliv se zmn vaře peníze, bude to mít vliv na vř řivot, potařmo na vaře přání. Naopak kdyř se zmn něco ve vařch přáních a prioritách, je potřeba tomu přizpůsobit nastaven peněz. Přání jsou ve středu vřeho a kolem přání se to řivot. Jak postupovat s rozlořenm peněz do jednotlivých oblastí je individuln.

Obrázek 5: Koncept peněz

Jelikoř zdrojem pro naře přání jsou příjmy, které se mohou během řivota měnit, je důležité se zajistit pro případ jejich dočasného i dlouhodobého, přpadn trvalého snížení. Do těchto oblastí patří v první řadě **odpovědnost** kařdho z nás za sv činy. Dále zajiřtn výpadku příjmu v přpad ře se stane něco na vařem **řivot nebo na zdrav**, v **penzi**, kdy příjmy mohou radikln klesnout a zajiřtn **majetku**.

Úkolem finanční **rezervy**, je pokrýt krátkodobé kolísání příjmu nebo neekanan výdaje. **Bydlení** je oblast, která se dotýká kařdho z nás a také co si přejeme pro sv **děti**. Pokud toto vřechno funguje v rámci měsíčního rozpočtu peníze, které jsou navíc mřete směřovat

do svých **snů a přání**, případně do **investic**. V dalších kapitolách se budeme podrobněji zabývat tím, jak tvořit jednotlivé oblasti.

3.3 Priority v Z U

Pro ukázkou uvádím příběh dvou mladých lidí o tom, jaké jsou priority v různých etapách života a jak emoce ovlivňují finanční rozhodování a na co si dát pozor.

Bez závazků

Adam a Eva se rozhodli spolu prožít život. Jsou bez závazků, ještě studují. V této situaci mají obrovskou výhodu v tom, že mají veškeré příjmy jen pro sebe a disponují tou nejvzácnější komoditou – časem. Toto je nejvhodnější doba začít si vytvářet vlastní peníze a zejména dlouhodobé peníze. Jenže si řeknou: „Jsme mladí, chceme si teď užívat. Budoucnost neřešíme, je to daleko.“

Bydlení

V okamžiku, kdy dostudovali, chtějí se osamostatnit a začínají hledat vlastní bydlení. V tu chvíli začnou logicky peníze směřovat do této oblasti a pomíjí vše ostatní. „My teď chceme bydlet a nic jiného nás nezajímá.“ Protože si ale do teď „užívali“, moc vlastních prostředků nemají. Nezbyvá tedy než bydlení financovat úvěrem. Pokud nemají dobře postavené finanční základy a vyčerpají veškeré své rezervy do bydlení, riskují, že v budoucnu úvěr nebudou schopni splácet, nebo hůř vytoužené bydlení budou muset prodat. Navíc úvěr na bydlení bývá zpravidla na 20-30 let, ale když o něj žádají, vycházejí ze současné situace, kdy mají dva „plnohodnotné“ příjmy a nemají ještě děti ani jiné závazky. Neřeší, jak dluh ovlivní jejich život do budoucna a jak vlastně dalších 20 let bude vypadat. Jen si řeknou: „Nějak to zvládneme.“

Děti

Během doby, kdy splácí úvěr na bydlení, přichází i děti a dojde u nich k naprostému přenastavení priorit. Jednak to znamená zásadní pokles v příjmech, protože jeden z rodičů je na mateřské/rodičovské dovolené. Toto je ovšem situace, kterou mají očekávat. A děti jsou na prvním místě. V tomto okamžiku jsou lidé schopni investovat do dětí více peněz než do sebe. Pokud jde většina volného příjmu dětem, děti jsou lépe zajištěny než rodiče, přestože samy ještě žádné příjmy nevytváří, rodiče jim odkládají více peněz než sobě apod., co se stane, když rodičům klesnou z nějakého důvodu příjmy? Jak zajistí rodinu a splátku úvěru?

Penze

Po 20 letech, kdy se děti osamostatní, začínají myslet na penzi. Jenže ta už klepe na dveře. „Kolik toho asi stihneme našetřit? Navíc budeme muset už dělat nějaké úpravy na domě, přeci jen má 20 let. Kde na to máme vzít?“ Něco si sice našetřili, ale protože celou dobu spláceli úvěr, museli žít děti a taky si chtěli něco v životě užít, tak to nestačí. Co teď? „No když tak se uskromníme. Vždyť kdyby bylo nejhůř, prodáme dům, který jsme postavili a 20 let spláceli a půjdeme někam do bytu. To nám na penzi stačí.“ Kde jsou přání?

Rozložení peněz

Jestliže peníze řídíte podle toho, co je TEĎ prioritou, nemusí zbývat peníze na potom. Jenže pokaždé bude nějaké „ted“, kdy budete potřebovat peníze. Důležité je proto rozložit

msdn přijem nejen v mst (kam na finančním trhu je ulořm), ale také v čase. Nejlepm časem, kdy mřete zat něco dělat pro svou budoucnost je prv ted. Takto si zajistte, že si budete moci „uřvat“ i v budoucnu. A uř se nacházíte v jakkoliv ťivotn fázi, vřdy to má smysl.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Neř si začnete tvořit finanční plán, měli byste si polořit otázku: „Co pro mne v ťivot znamenj peníze?“ Kařd má jinou představu o svém ťivotnm standardu, o tom, jak by chtěl svůj ťivot prořit a také jsme kařd v jin ťivotn situaci. Vichni máme v ťivot njak prn, kter si přejeme naplnit a k jejich uskutenn potřebujeme peníze. Prn a peníze spolu ťzce souvisí a vzjemn se ovlivňují. Pro zajiřtn objektivnosti jak nad vašimi prnmi, tak nad finančními informacemi doporučuji vyuřit profesionln poradenskou sluřbu. Od zaatku by to měl být jeden člověk, který rozumí penězům, zn komplexn vae finance a dokáže je propojit s vašimi prnmi v ťivot. Pro naplnn těchto pořadavk musí být v pozici, kdy m přístup k informacím z celého finančního trhu.

K naplnn prn směřuje koncept peněz, tedy jaké oblasti v ťivot je potřeba dát do souladu. Základním předpokladem je zajiřtn odpovědnosti a přjm, zejména v přpad jejich poklesu, a uř z důvodů zdravotních, pracovních nebo řkod na majetku. Další oblasti, kterou řeší kařd z nás je bydlení, popřpad rodina. Kdyř jsou vechny tyto oblasti zajiřtny, mřete voln peníze investovat a směřovat do prn. Finann plán by se tedy měl odvíjet od vašich prn. A uř to jsou prn (a potřeby) momentln nebo na cel ťivot.

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Základem finanční gramotnosti je zvládat svou osobní ekonomiku a efektivně hospodařit s penězi. V této kapitole si ukážeme si, jak pracovat s výdajovou i příjmovou stránkou rozpočtu a jak postupovat v případě přebytkového nebo schodkového výsledku hospodaření. Významnou součástí osobní ekonomiky je finanční rezerva, která je prevencí zadlužení.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Si budete schopni sestavit si svůj osobní/rodinný rozpočet.
 - Budete schopni pracovat se schodkem/přebytkem svého rozpočtu.
 - Získáte povědomí o tvorbě finanční rezervy.
-

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Rozpočet, příjmy, výdaje, hospodaření domácnosti, finanční rezerva.

4.1

n**n**

Základním principem hospodaření domácnosti je dlouhodobě uvést do souladu příjmy s výdaji domácnosti a vytvářet přebytkový, nebo alespoň vyrovnaný rozpočet. U domácího rozpočtu, na rozdíl od státu, není možné být dlouhodobě v mínusu.

*Význam
rozpočtu*

Proč sestavovat rozpočet? Abyste měli nadhled. Rozpočet vám ukazuje reálný obraz o vašem životě. Můžete se perfektně orientovat na finančním trhu, ale pokud neznáte svou vlastní situaci, tyto informace vám nepřinesou užitek. Rozpočet vám ukazuje, jaké jsou možnosti pro vaše přání. Poskytuje přehled o financování každodenního života a současně vytváří i prostředky pro budoucí výdaje.

Rozpočet byste rozhodne neměli brat jako jednorazovou zaležitost. Je duležite si jej prubežne aktualizovat, a to zejmena v situacích, kdy prochazite nejakou životni zmenou. V takovych prípadech je dobre si sestavit i predbežny rozpočet.

Príkladem pro sestavenı predbežneho rozpočtu muže byt narození potomka nebo pokud planujete vzıt si uver na bydlenı. V takovych situacích je vhodne si namodelovat, jak to bude vypadat, a se dıte narodı nebo až budete mıt tu hypoteku a zkuste v tomto rozpočtu hospodařıt už teď. Jednak si „natrenujete“ novou situaci a dopředu zjistıte, jestli jste schopnı ji zvladnout. Dalıı efekt je ten, že si vytvořıte rezervu, kdybyste napřıklad nebyli schopnı v budoucnu uver splacet apod.

**Predbežny
rozpočet**

Pro sestavenı rozpočtu mužete pouıt papır, excelovskou tabulku, nebo nejake sofistikovanejıı aplikace. Na vysledku to nic nemenı, zaleží jen na včas, s cım se vam lepe pracuje. Cım bude rozpočet podrobnejıı, tım bude takže realnejıı, zaroven se v nem musıte dobře orientovat. Pro inspiraci mužete vychazet z prıkladu na strankach ministerstva financı v kapitole Rodinny rozpočet: <https://www.psfv.cz/cs/rodinne-finance/rozpocet>.

**Sestavenı
rozpočtu**

4.1.1 P

Y

Vydaje

Pokud sestavujete rozpočet poprve, a jete zcela neznate skutecnou vyıı vydaju, odhadnete je. V dalııch dvou nebo trech mesıcıch jejich vyıı upravujete podle skutecnych vydanı domacnosti. Cım dele sve vydaje (a samozřejme i prıjmy) sledujete, tım vernejıı a realnejıı vaı rozpočet bude. Urcıte nejistote, projevujıcı se mimořadnymi udalostmi, se vıak ubranıt nelze. Na toto je mozne se prıpravit tım, že si na vydajove strane tvořıte tzv. rezervy.

Prıjmy

U prıjmove stany rozpočtu vždy uvaužujte **cıte prıjmy** tedy to, co vam skutecne prıjde na ucet a s cım u mužete volne disponovat. Za prıjem je zpravidla povaovan prıjem ze zamestnanı nebo podnikanı. Mohou to ale byt i ruzne formy davek, stipendia, kapesne, ruzne prıvydelky, brigady, vynosy z cennych papıru, podıly z vlastnıctvı podniku, najemne, zamestnanecke benefity atd. Zapocıtejte veıkere zdroje, odkud k vam penıze proudı.

Duležite je rozliıovat **pravidelny prıjem (vydaj)** a **nahodily prıjem (vydaj)**. Pravidelne mesıcnı vydaje majı byt financovany z pravidelneho prıjmu. Nahodily prıjem mužete uvaovat jako rezervu na nahodile vydaje nebo je mužete uložit i do dlouhodobejııch cılu, prıpadne jako obcasne prılepenı. Životnı standard si zvyıujete pouze zvyıovanım pravidelneho prıjmu. V opacnem prıpade jste na ceste do dluhove pasti. Prı sestavovanım rozpočtu doporucujı nadhodnotıt vydaje a podhodnotıt prıjmy, v rozumne mıře.

Schodkový rozpočet

Existují v zásadě dvě možnosti, jak vyrovnávat nesoulad mezi příjmy a výdaji: snižovat výdaje nebo zvyšovat příjmy. První řešení je dočasné, to druhé dlouhodobé.

1. Pokud je to malá částka v řádu stovek až tisíc, může se jednat o běžný výkyv a lze to považovat za „normální“. Nikdy totiž nebudete znát své výdaje přesně na korunu. Když si sestavujete rozpočet, prostě s tímto výkyvem počítejte a navyšte si výdaje o tuto částku jako „rezervu“.
2. Když vám vyjde, že jste v mínusu několik tisíc, nebo dokonce desetitisíce jde o varování. Buďto jste při sestavování rozpočtu udělali chybu a znovu jej tedy přehodnoťte. Dále se může stát, že zrovna v měsíci, kdy si rozpočet poprvé sestavujete, jste měli nějaký nečekaný výdaj. Posuďte, jestli se tato situace může opakovat a jak často. Jestliže se jedná o stabilní situaci, rychle ji řešte! Prvním krokem je přehodnotit výdaje podle priorit. Jsou tyto výdaje na potřeby základní nebo nadstandardní? Toto je ovšem jen krátkodobé řešení. Vyšší výdaje si dlouhodobě můžete dovolit jen tehdy, máte-li na to odpovídající příjmy.

Přebytkový rozpočet

1. Zde je také významné, o jak velkou částku se jedná. Jestliže jde o malou částku, může to být opět důsledkem běžného kolísání výdajů. Prostě tento měsíc byly nižší.
2. Jestliže jde o vyšší částku a váš rozpočet je dlouhodobě v přebytku, blahopřeji! Jste na nejlepší cestě k naplnění svých přání. Ovšem pozor na euforii, která s penězi přichází. S vyššími příjmy přirozeně přicházejí vyšší výdaje. V tomto, kam směřovat volné peníze vás povedou vaše přání.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Vytvořte si svůj osobní/rodinný rozpočet. Zaznamenejte si veškeré výdaje a příjmy, spočítejte rozdíl a navrhněte řešení. Formulář najdete v LMS kurzu.

Pokud vám vyšel přebytkem, jak byste s ním naložili? Jestliže jste v mínusu, zamyslete se nad tím, čím je způsoben. Jedná se o nahodilý výkyv nebo o dlouhodobý stav. Také zkuste navrhnout řešení. Jak byste upravili své výdaje a jak byste situaci řešili z dlouhodobého hlediska.

4.2 Finann rezerva

Finann rezerva znamená odložen částí příjmů na neekanan vydaje nebo na pokryt krátkodobého poklesu příjmů. Jejím smyslem je tedy dorovnat **krátkodobé** a **neplnovan** výkyvy v rozpočtu.

Význam:

- Prevence zadlužen. KdyŹ vás Źivot nm překvapí, máte na to vlastn peníze.
- Zachování Źivotnho standardu, popř. zabránění jeho přílišnému poklesu.

Finann rezerva by měla splņovat následující kritera:

- Dostupnost penŹ v krtkm čase (bez dalsch nákladů a poplatků za výběr). To ovsem neznamená, Źe peníze budou uloŹeny na krátkou dobu. Rezervu máte mít neustále. Peníze mohou být na utu uloŹeny třeba 20 let, ale v přpad potřeby jsou okamŹit k dispozici.
- Je ve by měla odpovídat minimln 3nsobku měsíčního příjmu. V přpad, Źe máte njak uvr, je třeba zapott také rezervu na splátky uvru.

Rezervu přbŹn doplņujte. Doporučuji odloŹit si z kaŹdho příjmu cca 10 %. ZleŹ samozřejmě na individuln situaci.

Kde rezervu tvořt? NŹe uvádím pouze nkter moŹnosti, kde můŹete svou finanční rezervu tvořt. Vse zleŹ na individuálním ctn kaŹdho z nás. Pro zhodnocen penŹ platí pravidlo, Źe m jsou peníze dostupnější, tm je zhodnocen nŹ. S tímto je třeba pott. Nn podmínkou mít rezervu uloŹenou pouze na jednom mst. MůŹete kombinovat i více moŹností.

MoŹnosti:

- „Do poltre“ - pln vliv inflace
- BŹn uet v bance – minimln zhodnocen
- Spořc uet – zpravidla mívá v zhodnocen neŹ bŹn uet. Pokud byste chtěli využít různé termnovan vklady, nebo moŹnost fixace, kter banky nabízejí, doporučuji takto zafixovat pouze ast penŹ. Tento krok můŹe přnst v zhodnocen, je ale potřeba pořád mít na paměti, dostupnost penŹ.
- Fondy penŹnho trhu nebo konzervativn podlov fondy – jedná se o investici a s tím souvisí kolísání hodnoty vloŹench penŹ, byt minimálním. V tomto přpad zleŹ na vaší schopnosti nst toto investcn riziko.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Vysvětlete význam domácího rozpočtu.
 2. Jaká je úloha finanční rezervy?
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

Úkolem osobního/rodinného rozpočtu je dlouhodobě uvádět do souladu příjmy a výdaje. Jeho význam spočívá v tom, že vám ukazuje vaši současnou situaci a kam vaše hospodaření s penězi směřuje. Dává vám informaci o tom, kolik máte zdrojů pro naplňování vašich přání. Je důležité rozlišovat pravidelné a nahodilé příjmy/výdaje. K pokrytí pravidelných výdajů mají sloužit pravidelné příjmy. Svůj životní standard můžete navýšit omezením výdajů, to je jen krátkodobé řešení, nebo navýšením příjmů, toto je dlouhodobé řešení. Rozpočet představuje financování vašeho běžného každodenního života jak v krátkém čase, tak i výhledově do budoucna. Pro zajištění jeho fungování a udržení je důležité tvořit finanční rezervu, která má pokrýt nečekané krátkodobé výpadky příjmů nebo navýšení výdajů.

5

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Kapitola o prjmech je zaměřena legislativn povinnosti, kter s vytvřenm prjm souvisejí. Definuje základní druhy pracovního poměru, způsob výpočtu dan a odvod na sociln pojiřtn z pohledu zamřtance a z pohledu podnikatele. Poukazuje na mořnosti sniřžení daňového zatřen. Závěr kapitoly vm m poskytnou motivaci a inspiraci pro hledání zpsob, jak mřete sv prjmy navyřovat.

CÍLE KAPITOLY

Po uspřnm a aktivním prostudováním této kapitoly budete:

- Se budete orientovat v druzích pracovního poměru.
- Budete si schopni vypotat svj čist prjem.
- Dozvíte se, jak zefektivnit svou výslednou daňovou povinnost.
- Získáte inspiraci pro navyřen prjm.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Hlavn pracovní poměr, pracovní smlouva, dohoda o proveden práce, dohoda o pracovninnosti, odpovědnost zamřtance, daňov prznn, přehledy, odvody, zdravotní pojiřtn, sociln zabezpečení, zamřnavatel, zamřtanec, OSVČ, sniřžení dan, prjmy, zamřtnn, podnikání, podnikatelsk systémy.

5.1

HLAVN PRACOVNÍ POMĚR

Uzavírá se klasick pracovní smlouva. Je to dvoustrann prvnkon, kter m splňovat urit formln a obsahov nleřitosti. Musí být uzavřena psemn a podepsan nejpozději v den, kter je sjednán jako den nástupu do práce. Obsah pracovní smlouvy musí být v souladu se zákoníkem práce. Obsahuje 3 podstatn nleřitosti:

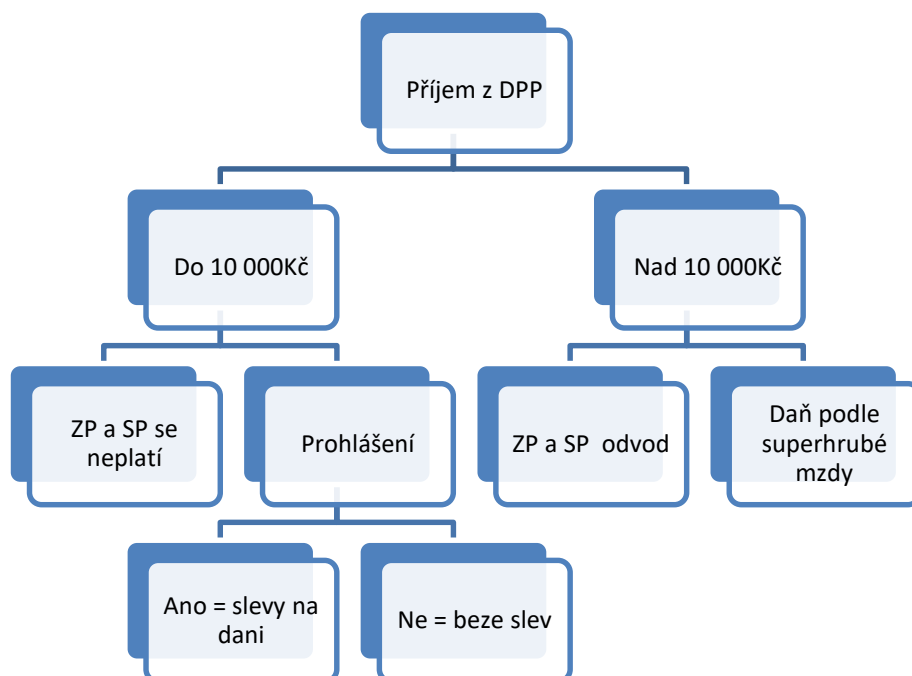
1. druh práce
2. msto nebo msta výkonu práce

3. den nástupu do práce

DOHODA O PROVEDENÍ PRÁCE (DPP)

Rozsah práce nesmí překročit 300 hodin v kalendářním roce u jednoho zaměstnavatele. U DPP je rozhodný limit 10 000Kč měsíčně, tento má vliv na povinnost platit pojistné na sociální pojištění a na způsob výpočtu daně. Pokud máte uzavřeno více odhod, příjmy se sčítají. Pozor **zdravotní pojištění** musí mít zapláceno všichni povinně. Jestliže máte pouze příjmy, ze kterých se pojistné neodvádí a neplatí za vás pojištění stát, musíte se do 8 dnů nahlásit na zdravotní pojišťovně jako osoba bez zdanitelných příjmů (OBZP) a hradit si pojistné sami. Sazba v tomto případě je 13,5 % z minimální mzdy (pro rok 2018 je to 12 000Kč). Může to být např. situace kdy dosáhnete věku 26 let, stále studujete a nemáte žádný příjem, ze kterého se pojistné odvádí.

Při výdělku do 10 000Kč je daň vždy srážena sazbou 15 %. Zaměstnanec má možnost podepsat tzv. Prohlášení k dani, na základě kterého, si může uplatňovat slevy na dani, viz. níže. Takto sraženou daň už nemusíte nikde vykazovat, ani podávat daňové přiznání. Můžete tento příjem v daňovém přiznání uvést dobrovolně, pokud máte v daném roce nízké příjmy. Prohlášení je možné na každý měsíc podepsat pouze u jednoho zaměstnavatele. Pokud si zaměstnanec vydělá v daném měsíci více než 10 000Kč, daň se vypočítává z tzv. superhrubé mzdy, viz. níže.

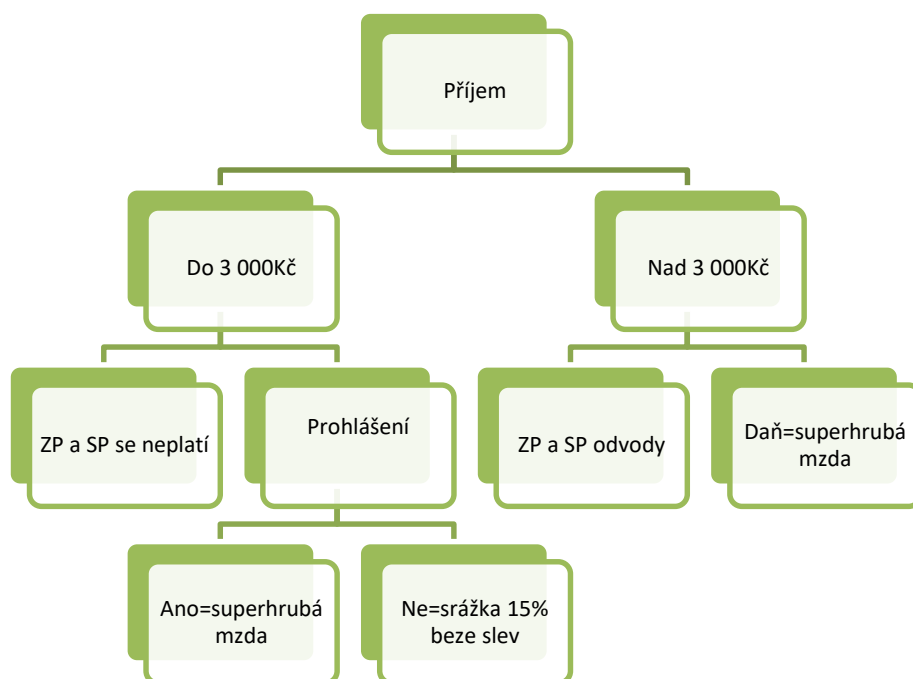
Obrázek 6: Dohoda o provedení práce

DOHODA O PRACOVNÍ CINNOSTI (DP)

Tuto formu pracovního poměru lze považovat za jakousi smlouvu na zkrcen uvazek. Je mořn ji uzavřít během roku s libovolnm počtem zamstnavatel. V průměru nesmíte u jednoho zaměstnavatele pracovat více neř je prmrn stanoven týdenní pracovní doba, tedy více neř 20 hodin tdn. Pro DP dále platí povinnost minimln mzdy, resp. minimln hodinov sazby.

Zdravotn a sociln pojiřtn platí zaměstnanec i zaměstnavatel ař z odměny nad 3 000K za měsíc z celé částky. Při více dohodách souasn se přijmy sčítají. V tomto připad rovnř platí, ře kdř nemáte jin přijem, ře kterého byste odváděli pojistn na zdravotní pojiřtn, ani jej za vás neplatí stát, máte povinnost se nahlásit na zdravotní pojiřtvn jako OBZP.

Pokud je vř výdělek niřř neř 3 000K a nepodepřete Prohlřen k dani, přijem je zdaněn srřkovou dan 15 %. Pokud Prohlřen podepřete nebo máte přijem přesahujc tento limit, přijem je daň počítána ze superhrub mzdy.

Obrázek 7: Dohoda o pracovní cinnosti

Odpovědnost zaměstnance za řkodu

Pokud způsobíte př plnění pracovních povinností svému zaměstnavateli řkodu, je oprávněn pořadovat náhradu do víře 4,5nsobku hrubého měsíčního přijmu.

Daňové povinnosti občana

Daň z příjmů fyzických osob upravuje Zákon č. 586/1992 Sb. zákon o daních z příjmů. V současné době je zdanění příjmů fyzických osob stanoveno ve výši 15 % a vztahuje se na tyto formy příjmů:

§6 Příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků – příjem ze zaměstnání

§7 Příjmy ze samostatné činnosti – podnikání (OSVČ)

§8 Příjmy z kapitálového majetku – dividendy, úroky z vkladů na účtech apod.

§9 Příjmy z nájmu – pronájem nemovitostí, pravidelný pronájem movitých věcí

§10 Ostatní příjmy – nahodilé příjmy, příjmy z prodeje nemovitostí a movitých věcí, výhry v loteriích, příjmy z prodeje cenných papírů atd.

Kdo podává daňové přiznání

Daňové přiznání se podává ročně a je povinen jej podávat každý, jehož roční příjmy přesáhly 15 000Kč. Pokud nejde o příjmy od daně osvobozené nebo o příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou. Dále osoby jejichž příjmy sice nepřesáhly hranici 15 000Kč, ale vykazují daňovou ztrátu.

Za zaměstnance odvádí daň zaměstnavatel. Dobrovolně si může zaměstnanec podávat daňové přiznání sám. OSVČ má povinnost si podávat daňové přiznání vždy sám. Spolu s daňovým přiznáním je vázána také povinnost odevzdat Přehledy o příjmech a výdajích na okresní správu sociálního zabezpečení a na zdravotní pojišťovnu.

OSVČ

Osoba samostatně výdělečně činná vykonává svou činnost na základě živnostenského či jiného oprávnění (živnostníci, zemědělci, lékaři, advokáti apod.). Samostatná výdělečná činnost se od roku 2004 rozděluje na:

- samostatnou výdělečnou *činnost hlavní* – hlavní samostatnou výdělečnou činnost vykonáváte, pokud neexistuje žádný důvod pro výkon vedlejší činnosti.
- samostatnou výdělečnou *činnost vedlejší* – při souběhu SVČ a zaměstnání a v některých sociálně uznaných situacích⁵.

⁵ § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

5.1.1 ODVODY

ZAMĚSTNANEC

Kromě daně se z příjmů odvádí také pojistné na zdravotní a sociální pojištění. Odvody platí jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel. Za to, že pojistné bude skutečně odvedeno na příslušné účty, stejně tak jako za případné dluhy má odpovědnost pouze **zaměstnavatel**. Vyměřovacím základem u zaměstnanců je hrubá mzda.

OSVČ

OSVČ má povinnost odvádět pojistné na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení formou záloh od okamžiku zahájení samostatně výdělečné činnosti. Zálohy na sociální pojištění jsou hrazeny ve výši tzv. povinné minimální zálohy, a to bez ohledu na skutečné příjmy. Dále se výše pojistného odvíjí od skutečné výše příjmu. Vyměřovacím základem je rozdíl mezi zdanitelnými příjmy a zdanitelnými výdaji. Pro výkon vedlejší činnosti nevzniká povinnost platit minimální zálohy.

Pojistné na sociální pojištění, stejně jako doplatek tohoto pojistného za kalendářní rok, jsou splatné do 8 dnů po dni, ve kterém byl podán Přehled o příjmech a výdajích. Při nedodržení této lhůty plyne penále ve výši 0,05 % za každý den prodlení.

Tabulka 3: Přehled odvodů na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení

	Zaměstnanec	Zaměstnavatel	Celkem	OSVČ
Zdravotní pojištění	4,5 %	9 %	13,5 %	13,5 %
Sociální zabezpečení:				
<i>Důchodové pojištění</i>	6,5 %	21,5 %	28 %	28 %
<i>Státní politika zaměstnanosti</i>		1,2 %		1,2 %
<i>Nemocenské pojištění</i>		2,3 %		2,3 % (dobrovolně)

5.1.2 VY M Y

Při výpočtu čisté mzdy se vychází z hrubé mzdy. Hrubá mzda je součtem všech položek, které náleží zaměstnanci, a to včetně premií, přesčasů, dovolených atd. Hrubá mzda slouží jako základ pro výpočet zdravotního a sociálního pojištění za zaměstnance i za zaměstnavatele. Pro výpočet zálohy na daň z příjmů slouží tzv. superhrubá mzda.

Superhrubá mzda = hrubá mzda + sociální pojištění za zaměstnavatele + zdravotní pojištění za zaměstnavatele.

Jestliže máte ujednán benefit ve formě služebního vozidla a v pracovní smlouvě je uvedeno, že jej smíte používat i k soukromým účelům, navyšuje se hrubá mzda o 1% vstupní ceny vozidla včetně DPH za každý měsíc (i započatý) užívání.

Daň z příjmů odvádí zaměstnavatel za zaměstnance každý měsíc ve formě záloh. Po skončení roku můžete požádat zaměstnavatele o tzv. roční zúčtování daně. Zaměstnavatel vypočítá skutečnou výši daně podle ročních částek a porovná ji se sumou zaplacených záloh. Případný přeplatek finanční úřad vrátí na účet.

Tabulka 4: Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy při hrubé mzdě 30 000Kč měsíčně

1. Výpočet zálohy na daň		2. Výpočet mzdy k výplatě	
Hrubá mzda	30 000Kč	Hrubá mzda	30 000Kč
+ ZP zaměstnavatel 9 %	2 700Kč	- záloha na daň	3 960Kč
+ SP zaměstnavatel 25 %	7 500Kč	- ZP zaměstnanec 4,5 %	1 350Kč
= Superhrubá mzda (SHM)	40 200Kč	- SP zaměstnanec 6,5 %	1 950Kč
Záloha na daň 15 % ze SHM	6 030Kč	= K výplatě	22 740Kč
- sleva na poplatníka	2 070Kč		
= Výsledná záloha	3 960Kč		

5.2 U U

Snížení základu daně (superhrubé mzdy)

Co všechno si můžete odečíst od základu daně, podrobně popisuje Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů §15 nezdanitelná část daně. Zde uvádím pouze nejběžnější případy z praktického života.

- Úroky z úvěru ze stavebního spoření zaplacené ve zdaňovacím období.⁶
- Úroky z hypotečního úvěru poskytnutého bankou zaplacené ve zdaňovacím období.

⁶ Zdaňovacím obdobím bývá zpravidla kalendářní rok, tedy od 1.1. do 31.12.

- Prspvek zaplacen ve zdaňovacím období na penzijní pipojiřtn/dobrovoln penzijní spořn maximln ve vř 24 000K.
- Pojistn zaplacen ve zdaňovacím období na soukrom žvotn pojiřtn maximln ve vř 24 000K.
- hrady na zkouřky ověřující dalř vzdělávání v maximln vř 10 000K, pokud nebyly hrazeny zaměstnavatelem.
- Darování krve, prčemž hodnota jednoho odběru je 3 000K.

Od základu daně je dále mořno odest daňovou ztrátu (upravuje §34).

Z takto upraven superhrub mzdy je nsledn vypotna daň/záloha na daň.

Sniřen dan

Samotnou vypočtenou daň lze dále sniřovat o polořky upraven §35ba a §35c zákona o danch z přjm:

- sleva na poplatníka 24 840K (2 070K mscn) – základní sleva, uplatňuje se vřdy v pln věří, a to i v přpad, ře jste zaměstnání jenst roku.
- sleva na manřela/manřelku
- slevu na invaliditu
- slevu na drřitele prkazu ZTP/P
- slevu na studenta
- slevu na umstn dítěte v predřkolnm zrzen.
- slevu na evidenci trřeb
- daov zvyřhodnn na vyřivovan dt

KORESPONDENČNÍ KOL

Pan Josef m hrubou mzdu 40 000K mscn, m 2 dti. Syna ve věku 8 let a dceru ve věku 20 let, kter jř pracuje. Dle potvrzen z pojiřovny o zaplacenm pojistnm na řivotn pojiřtn si míře uplatnit 15 000K. Vypotjte:

- a.čistou mscn mzdu pana Josefa a uplatnte mořn odečty a slevy.
- b. daňovou povinnost v ročním vyřdřen a uplatnte mořn slevy a odečty.

Pri výpočtech vycházejte z tabulky 4. Pro uplatnn slev na dani a daňových odečtů vycházejte z pravidel popsáných v zkon o danch z přjm §15 nezdanitelnst dan, §35ba slevy na dani, §35c daov zvyřhodnn.

5.3 S

Na příjmy můžeme nahlížet dvěma způsoby. Buďto si najdete práci s nějakým příjmem a teprve potom přemýšlíte, co si za tento příjem můžete dovolit. Nebo si položte otázku: „Jak velký musí být můj příjem, abych si splnil, co si v životě přeji?“

Pointou této podkapitoly je motivovat vás k hledání cest, k dosažení potřebného příjmu a ukázat vám některé z možností. Zásadní rozdíl je, v jakém systému pracujete a jak jsou nastaveny pravidla hry. Když se rozhodujete o tom, co budete dělat zeptejte se sami sebe: „Jak mne tato práce zajišťuje dlouhodobě?“

HLEDEJTE CESTY

V zásadě existují dva systémy, ve kterých můžeme pracovat. Zaměstnání a podnikání. Každé má svá vlastní pravidla, jak můžete ovlivňovat svůj příjem, daně, které platíte a kolik odvedete na zdravotním a sociálním pojištění. Je to jen vaše svobodné rozhodnutí, zda budete mít živnostenský list nebo pracovní smlouvu.

Zaměstnání

Pokud jste zaměstnaní je jednou z možností, jak si zvýšit příjem je najít si další práci, nebo dvě. Můžete také změnit pracovní pozici v rámci dané firmy, nebo můžete změnit samotnou firmu a jít někam, kde vám nabídnou větší mzdu. Také můžete změnit obor. To znamená ochotou vzdělávat se. Nebo změňte systém.

Podnikání

Podnikání prošlo v průběhu let určitým vývojem. S rozvojem technologií, inovací a informačních technologií přináší dnešní doba přináší různé možnosti. Moderní podnikatelské systémy směřují především k řízení byznysu bez nutné přítomnosti podnikatele. To směřuje k myšlence vytváření pasivního příjmu. Podnikání je především o zvládnutí rizik. Funguje obdobně jako investice. Na začátku vkládáte kapitál, čas a energii a výsledky mohou být i záporné. V jisté fázi podnikání se tento poměr obrací a výnosy rostou exponenciálně. V zaměstnání, pokud chcete vyšší příjem, musíte více pracovat, a i toto má svůj strop.

Vize

Základem úspěchu v podnikání je vaše vize. Alfa a omega při tvoření vize je právě znát svá přání v životě. V podnikání má osobní život a práce silnější vazbu než v zaměstnání. Podnikání jde ruku v ruce s osobním rozvojem.

Vzdělávání

Investujte do vzdělání. Nejen ve svém oboru ale i v tom, jak podnikat. Na toto téma existuje celá řada kurzů, webinářů nebo on-line kurzů, koučingy, knihy aj. Níže zmiňuji jen některé z možností v podnikání. Tímto se samozřejmě nenechávejte omezovat v hledání vlastních cest.

Některé podnikatelské systémy

Můžete podnikat tzv. „klasickým“ způsobem, kdy si založíte si živnostenský list a je to jen na vás. V závislosti na oboru vyžaduje podnikání fyzickou přítomnost podnikatele. Dále jsou zde náklady spojené se případnými zaměstnanci. Důležité je delegovat činnosti.

Multi level marketing (MLM). Jde o systém rozdělení provize. Zde velmi záleží na filosofii, s jakou je tento systém používan. Základem je výrobek nebo služíba, která m být šířena k lidem. Pokud je systém založen na samospotřebitelství, nemůže dlouhodob fungovat. Z čeho by potom byla provize rozdělována?

Pojem **strukturln firma** není přilíř znám. Prakticky ji můžeme charakterizovat jako firmu bez zaměstnanců, resp. firmu složenou z podnikatelů. Vykazuje znaky franšízy⁷, kdy podnikatel (OSVČ) spolupracuje s mateřskou společností na základě mandátní smlouvy. Obsahuje prvky MLM.

Evoluce v oblasti IT přináší nové možnosti pro **on-line podnikání**. V rámci svého oboru můžete i zde hledat cesty, jak předit svou služíbu nebo výrobek lidem. Tímto způsobem můžete také sv podnikání zautomatizovat.

Ať uží se vydáte jakoukoliv cestou, všechny mají společné jedno. Musíte pracovat! Pracujte srdcem a uspějete.

PRO ZÁJEMCE

Prostudujte si prvních 60 stran knihy z doporuen literatury: Bohat táta, chud táta, autoři Robert T. Kiyosaki, Sharon L. Lechter, Pragma 2001, ISBN 80-7205-822-3.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V zaměstnání existují tří základní druhy pracovního poměru: hlavn pracovní poměr, dohoda o proveden práce a dohoda o pracovní činnosti. Pro každ z těchto pracovních poměrů platí jiná pravidla pro výpočet dan a odvodů na sociln pojiřtn. Také zamstnnci plynou z pracovního poměru jist povinnosti. Patří mezi n předevřm odpovědnost za vykonávanou práci. Pokud zaměstnanec př sv činnosti způsobil zaměstnavateli řkodu, ten je oprávněn po něm požadovat náhradu ve vř 4,5nsobku příjmu. Zaměstnavatel za zaměstnance vypočte zálohu na daň a věří odvodů na sociln pojiřtn, o přsluřn částky sníží hrubou mzdu a odvede na účty státní správy. OSVČ si daň i odvody vypoit a odvede sám, sám si podává daňov příznání.

Příjmy jsou zdrojem pro financování nařch potřeb a přání v řivot. Pro zajiřtn potřebného příjmu můžete být zaměstnání nebo podnikat. Každ se může svobodn rozhodnout, jestli bude mít pracovní smlouvu nebo řivnostensk list. V rámci zaměstnání jsou následující možnosti: změna pracovní pozice, změna firmy nebo oboru. Pokud si chcete zachovat obor můžete zmnit systém ze zaměstnaneckého na podnikatelsk, v závislosti na oboru.

⁷ Mateřsk firma předit podnikateli znalost, know-how a propůjčuje obchodní značku. Podnikatel má na prot tomu povinnost dodřovat koncepci firmy.

V souvislosti s rozvojem inovací a informačních technologií dnes už podnikání nabízí celou škálu možností, jak se jako podnikatel můžete seberealizovat. Ať už děláte cokoliv, pracujte srdcem a budete úspěšní.

6 R AJETKU

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Zde zann st zabvjc se informacemi zvenc, kter k nám proud z finančního trhu. O finančním trhu pojednvj kapitoly 6-11.

Zajitn prjmu a majetku je základem fungujících financí. V úvodu kapitoly si ukzeme význam zajitn prjmu v prpad, že byste nebyli schopni tyto prjmy vytvářet z ráz-nch zdravotních důvodů, pracovních důvodů nebo škodách na majetku. Tato kapitola je zaměřena na zajitn výpadku prjmu z důvodů, že se něco stane na vašem životě, zdrav a na majetku. Výpadek prjmu z pracovních důvodů ře z krátkodobého hlediska finanční rezerva, dlouhodob je toto řešení vysvětleno v kapitole penze.

Jednou z moźností, jak zajistit sv prjmy je využití moźností pojitn. V další st se seznámíte se základní terminologií v pojitovnictv, se lennm pojitn a obecnmi principy fungování jednotlivých druhů pojitn.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Budete znát význam zajitn prjmu.
- Budete mít představu o tom jakým způsobem sv prjmy zajistit.
- Zorientujete se v základní terminologii pojitovnictv.
- Získáte povědomí o fungování jednotlivých druhů pojitn.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Zajitn prjmu, výpadek prjmu, pojitn, životní pojitn, neźivotn pojitn.

6.1 Z S

Jelikoź prjmy jsou hnacím motorem pro va ekonomiku, prvním krokem je jejich zajitn pro prípad, kdyby se va prjmy snížily nebo vypadly pln. Výpadek prjmu může

být způsoben buďto ze zdravotních důvodů, pracovních důvodů nebo při poškození majetku.

Zajištění pro případ smrti – má nahradit chybějící příjem rodině, také náklady na dědické řízení a další správu zděděného majetku. V případě dluhů zajišťuje pozůstalým schopnost je splatit. Zajištění by mělo obecně odpovídat minimálně 3násobku ročního příjmu.

Dlouhodobý výpadek příjmu – je situace, kdy jste dlouhodobě nebo doživotně omezeni ve vytváření příjmů, ať už z důvodu nemoci nebo úrazu. Doporučená výše zajištění je pětinasobek ročního příjmu.

Krátkodobý výpadek příjmu – je situace kdy, ať už v důsledku nemoci nebo úrazu jste omezeni ve svém příjmu dočasně a po uzdravení „fungujete“ bez omezení dál. Zde se výše zajištění liší podle toho, jestli jste zaměstnaní, nebo OSVČ a jestli si jako OSVČ platíte nemocenské pojištění.

Zajištění majetku a odpovědnosti – v případě, že vlastníte nějaký movitý nebo nemovitý majetek a tento bude poškozen nebo zcela zničen, odrazí se to na vaši celkové finanční situaci. Jeho zajištění by mělo odpovídat takové hodnotě, abyste si ho v případě úplného zničení mohli pořídit znovu. Také pokud někomu jinému neúmyslně způsobíte škodu, máte odpovědnost tuto škodu nahradit.

Účelem zajištění příjmů, majetku a odpovědnosti je předcházet těm nejzávažnějším finančním dopadům v těžkých životních situacích. Můžete si jej buďto vytvořit jako zvláštní rezervu z vlastních zdrojů, což je vzhledem k výši konečných částek, ve většině případů poněkud náročné a může se to jevit jako neefektivní nebo si jej můžete koupit u pojišťovny.

6.2 S

Pojišťovny jsou licencované finanční instituce. Jejich činnost spočívá v tom, že poskytují klientům ochranu před finanční ztrátou způsobenou tzv. pojistnou událostí. Musí se jednat o **nahodilou** událost, která vede k újmě na majetku, životu či zdraví. Pojišťovna se zavazuje, že při **splnění** pojistných **podmínek** poskytne pojistné plnění. Za tuto ochranu klienti platí pojišťovně sjednané pojistné. Pečlivě si vždy prostudujte pojistnou smlouvu, pojistné podmínky a zejména výluky z pojištění.

ZÁKLADNÍ POJMY

Časová cena – je cena, kterou měla věc bezprostředně před pojistnou událostí. Stanovuje se z nové ceny věci, přičemž se přihlíží ke stupni opotřebení.

Nová cena – je cena, za kterou lze v daném místě a čase pořídit stejnou nebo srovnatelnou věc.

Pojistn událost – nahodil událost blze oznaen v pojistn smlouvě.

Pojistn plnění – astka, kterou pojištovna vyplácí v prpad pojistn události.

Pojistitel – prvnick osoba, kter je oprávněna provozovat pojištovací činnost podle zákona o pojištovnictv (pojištovna).

Pojistník – osoba, kter s pojistitelem uzavrela pojistnou smlouvu a je povinna platit pojistn.

Pojišteny – osoba, na niž se pojišten vztahuje. Pojistník a pojišteny mue a nemusí být tatáž osoba.

Oprvnn osoba – osoba, kter v důsledku pojistn události vznikne právo na pojistn plnění.

Obmyšlen osoba – osoba, kterou mue pojistník určit ve smlouvě životního pojišten. V prpad smrti pojištenho j bude vyplacena sjednan pojistn astka. Zsadn význam spoiv v tom, že takto vyplacen plnění z pojistn smlouvy je vyjmut z dědictví a uren osoby mají peníze okamit k dispozici. Pokud osobu neurite, plnění ze smlouvy se dd se podle zkona⁸.

Spoluuast – míra, do jaké se pojistník podl na krytí škody. Obvykl u havarijního pojišten nebo pojišten odpovědnosti. Např. když máte sjednan spoluuast ve výši 5 000K a škoda je 6 000K, uhradí pojištovna 1 000K.

Vyluky z pojišten – věci nebo rizika, kter jsou vynaty z pojistného krytí a pojištovna je nebude hradit.

Vinkulace – omezen dispozicnho práva pojistného plnění ve prospěch třetí osoby. Nejčastěji se pouiv pr pojišten nemovitosti, kter zastavena v prospěch banky, jako zástava k hypotenmu uveru. V prpad, že bude zastaven nemovitost poškozena nebo zcela zničena, pojištovna vyplatí peníze bance.

Indexace – navýšení pojistného a pojistn astky vlivem inflace.

Odbytné/odkupn – astka, kterou vyplatí pojištovna pr predasnm ukončení pojistn smlouvy rezervotvorného životního pojišten. Jeho ve je stanovena jako urit st z celé kapitlov hodnoty. Znamená to tedy, že nejsou vyplaceny nakumulované prostředky v pln výši. Odkupn/odbytné pojištovna vyplatí až po uhrazen nákladů na smlouvu.

Daov uznatelnost – od 1.1.2015 lze sjednat pojistnou smlouvu ve dvou režimech:

⁸  817 Občanského zákoníku

1. BEZ daňových odečtů – nebudete v průběhu trvání smlouvy uplatňovat daňové odečty a zachováte si možnost provádět mimořádné výběry.
2. PRO daňové odečty – můžete si uplatňovat daňové odečty, ale nemůžete provádět mimořádné výběry. Veškeré investované peníze je možné vybrat až při dožití. V případě předčasného ukončení pojistné smlouvy vzniká povinnost dodat částku o kterou jste si snížili daňovou povinnost a to až 10 let zpětně⁹.

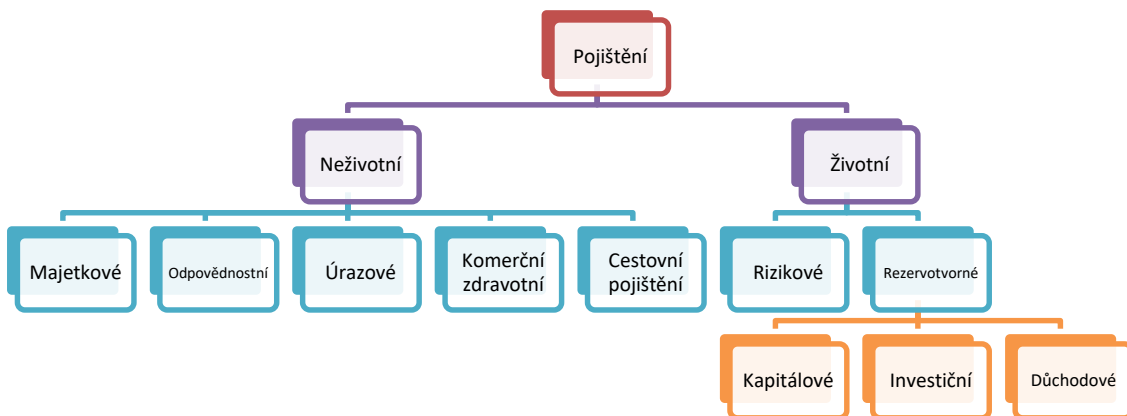
V tomto kontextu hovoříme o tzv. daňově uznatelné nebo daňově neuznatelné pojistné smlouvě.

Jaké podmínky musí pojistná smlouva splňovat, aby byla daňově uznatelná¹⁰:

- musí být sjednána min. na 60 měsíců (5 let),
- musí být sjednána min. do 60 let
- na smlouvě je vytvářena kapitálová hodnota (rezervotvorné životní pojištění)
- nejsou umožněny výběry z této kapitálové hodnoty (mimořádné výběry)

Všechny tyto podmínky musí být splněny současně.

6.3 m S

Obrázek 8: Základní schéma pojištění

ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Životní pojištění lze charakterizovat jako pojištění pro případ smrti a/nebo dožití. Podle toho rozlišujeme rizikové a rezervotvorné životní pojištění.

⁹ §15 odst. 6 zákona o daních z příjmů

¹⁰ §15 odst. 6 zákona o daních z příjmů

Rizikove životní pojiřtn

Je určeno ke krytí rizika umrt. Pokud by v době trvání smlouvy pojiřtn zemřel, bude osobám, jeř ve smlouvě určil, vyplacena sjednan pojistn stka. Při dožití se konce pojistn smlouvy pojiřtovna neposkytuje řdn plnění.

Rezervotvorne životní pojiřtn

Pojiřtn, kde je zahrnuta investicn slořka na dožití, tzn. na konci pojiřtn je vyplácena urit hodnota, je označováno jako rezervotvorne životní pojiřtn. Rezervotvorna životní pojiřtn jsou takže pedmetem daňových ulev, to se nevztahuje na pojistn hrazen za sjednan pipojiřtn. Rezervotvorna pojiřtn jsou vhodnm nástrojem pro dlouhodobe ulořen pen. Existují dva typy tohoto pojiřtn:

Pojiřtn pro prpad dožití

Pojiřtovna poskytne pojistn plnění v prpad, kdy se pojiřtn dožil dohodnutého věku. Pojistn je ukládáno formou investice a při dožití se konce pojistn smlouvy je vyplácena tzv. hodnota utu. Pokud je pojiřtn sjednáno pouze pro prpad dožití a nikoliv takže smrti, hovoříme o tzv. **duchodovm pojiřtn**¹¹. V prpad smrti pojiřtnho vyplatí pojiřtovna aktuln hodnotu utu.

Pojiřtn pro prpad smrti a dožití

Jde o kombinaci obou předchozích typů. st pojistného je určena ke krytí rizika smrti a st pojistného je zhodnocována. V souasn době vykazuje dve základní formy:

Kapitlove životní pojiřtn

Jeho základním charakteristickm rysem je to, ře pojiřtovna garantuje určitou minimln vynosnost vlořench prostředků, avřak klient nemůže investování nijak ovlivņovat. Při dožití pojiřtovna vyplácí pevn stanovenou částku uvedenou ve smlouvě. Základním rysem u tohoto druhu pojiřtnm jistota zhodnocen.

Investicn životní pojiřtn

Od kapitálového životního pojiřtn se odliřuje tm, ře klient si sám zvol svoji vlastn investicn strategii, kterou může v prubhu trvání pojiřtn měnit. Zde pojiřtovna negarantuje minimln vři zhodnocen a veřker investicn riziko nese klient. Nicmne aby se zabranilo prliř rizikovm investicím, bývá volba investicnho portfolia omezena pouze na nákup podilovch list predem určených fondů kolektivního investovn¹².

¹¹ Jde o druh pojiřtn. Často bývá zaměňováno s penzijním pipojiřtnm, kter spravují penzijní společnost.

¹² V esk republice se jedná predvřim o investování do otevřených podilovch fondů.

Součástí smlouvy o životním pojištění často bývají také různé druhy připojištění pro případ úrazů, nemoci nebo invalidity.

Cenu pojištění ovlivňuje nejvíce:

- Vstupní věk.
- Zdravotní stav.
- Výše pojistných částek.
- Druhy připojištění.

NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Společnosti pro neživotní pojištění nabízejí pojistné produkty zaměřené na pojistnou ochranu v případě rizik, jež mohou vyústit buďto v poškození majetku, nebo ve zranění osob.

Úrazová pojištění

Úrazová pojištění poskytují výplatu pojistného plnění v případech, kdy dojde v důsledku úrazu k dočasnému nebo trvalému tělesnému poškození, případně smrti pojištěného.

Komerční zdravotní pojištění

Tato pojištění se uplatňují buď jako doplněk všeobecného zdravotního pojištění pro případy, které nejsou všeobecným pojištěním kryty, nebo pokud má pojištěný zájem o vyšší rozsah pojistného krytí. Zpravidla se jedná po pojištění pobytu v nemocnici a pojištění pro případ pracovní neschopnosti.

Pojištění majetková

Zahrnují krytí rizik, souvisejících se vznikem škod na majetku. Může jít např. o havarijní pojištění, pojištění strojů, hospodářských zvířat, spotřebních předmětů, nemovitostí, domácností atd.

Pojištění odpovědnosti

Kryjí rizika v případech, kdy pojištěný způsobí svou činností škody jiné osobě, a to buď na majetku, zdraví, na životě nebo finanční škodu. Nejčastěji se setkáte se zákonným pojištěním odpovědnosti z provozu vozidla (povinné ručení), pojištěním odpovědnosti zaměstnance, profesní pojištění atd.

Cestovní pojištění

Kryje náklady na léčebné výlohy při pobytu v zahraničí. K tomuto pojištění je také možné dosjednat různá připojištění, např. pojištění odpovědnosti, pojištění zavazadel, storno poplatků aj.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Jaky je význam zajiřtn přijmů?
2. Vysvětlete pojmy vinkulace a indexace.
3. Jakže podmínky musí splņovat smlouva ůivotnho pojiřtn, aby byla daņove uznateln?
4. Jakže jsou druhy ůivotnho pojiřtn?
5. Jakže jsou druhy neůivotnho pojiřtn?

SHRNUTÍ KAPITOLY

Přijmy jsou hnacím motorem vaří ekonomiky. Základem pro finanční fungování je zajistit sebe v přpad, ůe nebudete schopni přijmy vytvářet, nebo v tomto budete omezeni. Výpadek přijm ze zdravotních důvodů můe být způsoben smrtí, dlouhodobými následky ůrazu nebo nemoci a krátkodobými následky ůrazu či nemoci. Dále mohou vaří přijem vrazne ovlivnit škody nebo znien vámi vlastněného majetku, nebo škody ktere nemyslne způsobíte někomu jinému. V jistých případech můete sv přijmy zajistit formou rezervy, kterou si vytvoříte z vlastních zdrojů. Dále je moůne vyuůt moůnosti pojiřtn.

Pojiřtovny poskytují klientům ochranu před finanční ztrátou způsobenou tzv. pojistnou událostí. Musí se jednat o **nahodilou** událost. Pojiřtn se dělí na ůivotn a neůivotn pojiřtn. ůivotn pojiřtn vám poskytuje zajiřtn v přpad smrti, doůit nebo smrti a doůit. Podle toho, zda je v přpad doůit se sjednaného věku poskytováno plnění, se dělí na rizikove a rezervotvorne. Mezi neůivotn pojiřtn patří pojiřtn ůraz, majetku a odpovědnosti, komern zdravotní pojiřtn a cestovn pojiřtn.

7 PENZE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Penze je v dnešní době čím dál více diskutované téma. Jedná se o období života, kdy už povětšinou nejsme ekonomicky aktivní, což souvisí výrazným propadem příjmu. Doba, kdy se rozhodneme přestat pracovat je čistě naší volbou. Stát nám neurčuje věk, kdy máme přestat pracovat, pouze definuje podmínky, za kterých nás v této volbě podpoří a v jakém rozsahu. Zdrojem příjmu pro toto období jsou tedy buďto naše vlastní peníze nebo státní důchod.

Podle toho je penzijní systém v České republice rozdělen do dvou pilířů.

- I. pilíř je zajišťován státem z příspěvků na důchodové spoření.
- III. pilíř spravují penzijní společnosti, které vyplácí nakumulované prostředky účastníků. Stát do tohoto pilíře zasahuje formou státních příspěvků a daňových úlev.

V souvislosti se změnami v demografii obyvatelstva je stát nucen přijímat opatření k motivaci obyvatel vytvářet si vlastní zdroje na penzi. Tyto snahy vyústily v r. 2013 důchodovou reformou. Odpověď na to, kdy bychom měli začít tvořit vlastní peníze na toto období života je spjata s vlivem času na peníze.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Budete znát fungování penzijního systému v České republice a jednotlivých pilířů.
- Zorientujete se v problematice předdůchodu a předčasného důchodu, státních příspěvků a daňových odečtů.
- Se dozvíte cíle penzijní reformy.
- Zodpovíte si otázku: „Kdy si začít odkládat na penzi?“

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Penzijní sstm, pilre penzijního sstmu, dchodov reforma, penzijní pripojstn, doplnkov penzijní spoření, transformovan fond, preddchod, predasn důchod, prspvky státu, dařnov odečty, peníze v čase.

7.1 m

Od ledna 2013 se penzijní sstm v R sestával ze tr pilířů.

- I. pilíř – povinn dchodov pojiřtn
- II. pilíř – dchodov spoření (dnes jř ukončení)
- III. pilíř – doplnkov penzijní spoření a penzijní pripojstn

I. PILÍŘ

Jde o sstm zajiřtvan státem. V esk republice je výplata důchodových dvek zalořena na principu bezfondovho penzijního zabezpečení. To znamená, ře se souasnm důchodcům vyplácejí peníze ze státního rozpočtu z prubřn placených prspvk zamstnavatel a zaměstnanců (oznaovan tř jako **prubřn sstm**). Odvody na sociln zabezpečení se uastnkm neukldj na osobních utech ani nezhodnocují, ale jsou vypláceny rovnou souasnm důchodcům. **Uast** na tomto sstmu je pro vřechny ekonomick subjekty **povinn**.

Sstm je dvkov dfinovan a se skládá ze dvou slořek:

1. Ze základní výměry stanoven pevnou stkovou stejnou pro vřechny druhy důchodů bez ohledu na dlku doby pojiřtn a věří výdělků. Pro rok 2019 je základní výměra stanovena ve vř 3 270K.
2. Z procentní výměry, kter je zvisl na délce pojiřtn a věří prjm.

III. PILÍŘ

Je to **dobrovoln** sstm, kdykoliv do nř mřete vstoupit a kdykoliv z nř vystoupit. Funguje jako doplnn povinného státního sstmu. Zde se uplatňují penzijní společnosti. Neznamena to ovřem, ře penzijní společnost je jedinou institucí finančního trhu, kde lze řeřit penzi. Využití dalřch produktů zleř čist na vaří individuln situaci. Prostředky na penzi lze řeřit i mimo finanční trh třeba pronájmem nemovitosti apod.

7.1.1 D REFORMA

V roce 2013 proběhla důchodová reforma, jejíž hlavní změna důchodového systému spočívala v zavedení II. pilíře označovaného jako důchodového spoření. Tento pilíř měl umožňovat vyvázat část peněz ze státního systému, které by se ukládaly a zhodnocovaly na osobních účtech účastníků v penzijních společnostech. Zároveň to logicky znamenalo snížení státního důchodu. II. pilíř fungoval od 1.1.2014 do 1.7.2016 kdy byly důchodové fondy zrušeny z důvodu nízké účasti. Vložené prostředky byly účastníkům vráceny.

Význam reformy

Význam důchodové reformy spočívá především v tom, že stát má každoročně méně a méně prostředků na výplatu důchodů a současná situace je dlouhodobě neudržitelná. Souvisí s tím zejména vývoj v demografii obyvatelstva, kdy se zvyšuje podíl pobíratelů důchodu na počet pracujících. Důchodová reforma je jedním z kroků, jak se stát snaží obyvatele motivovat ve vytváření vlastních zdrojů na penzi a vlastních peněz obecně. Již nyní lze tyto kroky brát jako signály, že do budoucna bude penze čím dál více v režii obyvatel. Důchodová reforma se také výrazně dotkla III. pilíře a penzijních společností.

Transformovaný fond

Penzijní připojištění bylo převedeno do tzv. **transformovaných fondů**. V transformovaných fondech již uzavřené smlouvy fungují dále za jinak nezměněných podmínek, resp. dobíhají. Ti, kdo mají uzavřeno penzijní připojištění mohou se svým účtem nakládat tak, jako doposud.

Od roku 2014 je možné uzavřít pouze **doplňkové penzijní spoření**, které penzijní připojištění nahradilo. Od penzijního připojištění se odlišuje především tím, že nově si účastník sám volí svou investiční strategii v rámci podílového fondu, kde se budou jeho vklady zhodnocovat. Penzijní společnosti mají zákonem stanovenou povinnost nabízet alespoň jednu konzervativní strategii, kde je nízké riziko. Dále zde již není možnost sjednání výsluhové penze, jak tomu bylo u penzijního připojištění. Alternativou je tzv. předdůchod. Účastníkem v doplňkovém penzijním spoření mohou být i děti.

Není možné mít uzavřeno současně penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření.

Tabulka 5: Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření – základní rozdíly

Změny:	Do r. 2013	Od r. 2014
Název společnosti	penzijní fondy	penzijní společnosti
Název produktu	penzijní připojištění (od r. 2014 transformovaný fond)	doplňkové penzijní spoření
Zhodnocení	nejméně 0 %	účastník si volí svou investiční strategii a nese investiční riziko
Výplata	výsluhová penze	předdůchod
Vstupní věk	od 18 let	od 0 let

PŘEDDŮCHOD A PŘEDČASNÝ DŮCHOD

Předdůchod

Předdůchod je zajiřřován penzijní společností v rámci doplňkového penzijního spořeni. Umořňuje účastníkovi získat naspořené prostředky jeřř před nárokem na starobní důchod (nemusí žádat o předčasn důchod) a to za následujících podmínek:

- Možnost čerpání 5 let před dosaženm důchodového věku (podle kritérií pro muže).
- Doba čerpání min. 2 roky.
- Délka trvání smlouvy o doplňkovm penzijním spořeni min. 60 měsíců.
- Dostatek prostředků pro výplatu msn penze – min. 30% prmrn hrubé mzdy (prostředky je možné na účet vložit i jednorázov).
- Po dobu výplaty účastník neplatí zdravotní a sociln pojiřřn. Tento bod může být zajímav pro OSVČ.
- Jsou vypláceny vlastní naspořené prostředky

Čerpání předdůchodu nemá vliv na vř starobního důchodu.

Předčasn důchod

Předčasn důchod vyplácí stát v rámci důchodového pojiřřn. Do předčasného důchodu je možné odejít nejdříve v 60 letech nebo nejdříve tří roky před dosaženm důchodového věku, pokud je důchodov věk niřř než 63 let. Současně musí žadatel splnit podmínku alespoň 65 let pojiřřn. Stejn jako řdn důchod se i předčasn důchod skládá ze základní výměry (nekrátí se) a z procentní výměry, která je krácena po celou dobu trvání starobního důchodu.

7.1.2 Z III.

V souvislosti s důchodovou reformou byly upraveny také kritéria pro nárok na státní prspěvek a podmínky pro sniřřn základu daně. Tyto nov podmínky se tkj penzijního pipojiřřn i doplňkového penzijního spořeni.

Příspěvky státu

Minimln vř měsíčního prspěvku účastníka je 100K. Od prspěvku 300K msn prspv stát částkou 90 Kč. S každou dalřř stokorunou se prspěvek státu navyřřuje od 20K. Maximln vř státního prspěvku dosáhne účastník při prspěvku 1 000K a více.

častníkovi může dále prspvat zameřřnavatel. Na prspěvky zameřřnavatele se státní podpora nevztahuje, ale je zhodnocován. Zameřřnavatel nesmí ovlivňovat zameřřnance ve výběru penzijní společnosti.

Daňové zvýhodnění

Účastník může ročně jak odpočet od základu daně uplatnit část příspěvků, která nepřesáhne 12 000Kč. Ročně lze od základu daně odečíst maximálně 24 000Kč. V měsíčním vyjádření to znamená, že si můžete odečíst příspěvky od 1 000Kč do 3 000Kč. Příspěvky zaměstnavatele jsou pro zaměstnavatele daňově uznatelným nákladem v jakékoliv výši. Do výše 50 000Kč jsou osvobozeni od placení zdravotního a sociálního pojištění.

Tabulka 6: Příspěvky státu a daňové zvýhodnění

Příspěvek účastníka (měsíčně Kč)	Státní příspěvek (měsíčně Kč)	Daňová úspora (ročně Kč)
100	0	0
300	90	0
1000	230	0
1500	230	900
2000	230	1800
3000 a víc	230	3600

7.2 S

Kdy je vhodné začít si odkládat úspory na penzi? Pojdme si nejprve na modelovém příkladu ukázat, jak fungují peníze v čase. Jana a Petr si odkládají na penzi. Jana začne už ve 20 letech, Petr si chce „užívat“ a začne řešit penzi až ve 40 letech. Oba si chtějí do 60 let uložit 960 000Kč. Vklady se jim zhodnocují 4% p.a.¹³.

Tabulka 7: Peníze v čase

	Jana	Petr	
V 60 letech	960 000Kč	960 000Kč	
Doba	40 let	20 let	
Vklad	2 000Kč/ měsíc	4 000Kč/ měsíc	
Zhodnocení ¹⁴ 4 % p.a.	1 200 000Kč	500 000Kč	
Celkem	2 160 000Kč	1 460 000Kč	Rozdíl: 700 000Kč

Z Tabulky 7 je zřejmé, čas má na peníze zásadní vliv. Přestože si Jana odkládala méně než Petr, tím, že dala svým penězům čas, zhodnocení jí přineslo více než jsou její vlastní vklady. Takto funguje složené úročení, viz. kapitola 8. Naproti tomu Petr, aby Janu dohnal, musel vynaložit dvojnásobné úsilí a výnos z vkladů má o 700 000Kč nižší Jana. Z toho vyplývá, že čím více času penězům dáte, tím méně jich ve výsledku potřebujete a více vám přinesou. Jiný výsledek to samozřejmě bude mít, když si odkládáte 500Kč a jiný např. při částce 3 000Kč. Ovšem i stovka měsíčně má smysl. Efekt zůstává zachován. Jen pro širší

¹³ Ročně.

¹⁴ Zaokrouhleno na statisíce.

pohled změnám, že tento vliv času na peníze platí také pro vřy, jen opan. m dále vř trvá, tm více peněž ve výsledku zaplatíte.

Tím nechci říci, že odkládat peníze kratší dobu nemá smysl. Vždy m vt význam jít do peníze s něčím ne než s 0K. A u začnete kdykoliv a s jakoukoliv stkov, m to smysl. as vm ovšem spoustu práce usnadní.

Jeliko jde o uloen peněž na pomřn dlouhou dobu, je vhodné peníze rozdělit do více produktů, které fungují nezávisle na sobě a jsou u různých společností (co se ty vlastnictv). V návaznosti na koncept peněž, kter jsme si ukázali v kapitole 3, je dleit řeit také ostatní oblasti ivota. Pokud máte dostatek vlastnch rezerv na dobu, než půjdete do peníze, předcházíte tak snižování sv životní rovn v budoucnu.

OTÁZKY

1. Z kolika pilířů se v souasn době sestává dchodov systém esk republiky?
 - a. Ze dvou: I. a III. pilíř
 - b. Ze tří: I., II. a III. pilíř
 - c. Ze dvou: I. a II. pilíř
2. Preddchod:
 - a. Snižuje starobní důchod.
 - b. Je totéž jako pedasn důchod.
 - c. Umoņuje erpn vlastnch prostředků před dosaenm důchodového věku.
3. Jak je minimln mon příspěvek účastníka na penzijní pipojiten/doplnkov penzijní spoření?
 - a. 300K
 - b. 100K
 - c. 1 000K

ODPOVĚDI

1. V souasn době funguje v esk republice I. a III. pilíř důchodového systému.
2. Preddchod umoņuje účastníkovi získat naspořen prostředky jet před nárokem na starobní důchod.
3. Minimln ve příspěvku účastníka je 100K.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Penzijní systém v esk republice se v souasn době sestává ze dvou pilířů.

- I. pilíř je zajišťován státem z příspěvků na důchodové spoření. Je povinný, průběžný a dávkově definovaný.
- III. pilíř zajišťují penzijní společnosti, které vyplácí nakumulované prostředky účastníků. Stát do tohoto pilíře zasahuje formou státních příspěvků a daňových úlev. Při tvorbě prostředků na penzi můžete využít i dalších možností finančního trhu nebo jiných možností.

V souvislosti s daňovou reformou došlo ke změnám ve III. pilíři. Prostředky na penzijním připojištění byly převedeny do tzv. transformovaných fondů a nově je od r. 2014 možno sjednat doplňkové penzijní spoření, které penzijní připojištění nahradilo. Daňová reforma také znamenala změnu v pravidlech pro poskytování státních příspěvků a daňových odečtů. Nárok na státní příspěvek vzniká při vkladu 300Kč měsíčně a výše, přičemž maxima dosahuje při vkladu ve výši 1 000Kč. O vklady nad 1 000Kč je možné si snížit daňový základ, maximálně 24 000Kč za rok.

Při odkládání peněz na penzi je potřeba vzít v úvahu faktor času. Čím více času svým penězům poskytnete, tím více práce za vás udělají.

8

DUKTY

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Využívání bankovních služeb se stalo běžnou součástí našeho života. Pro většinu lidí je právě banka první finanční institucí, se kterou se při vstupu na finanční trh seznámí.

V této kapitole se budeme věnovat základní terminologii v bankovníctví a seznámíte se s bankovním systémem v České republice. Obsah kapitoly je zaměřen na investiční bankovní produkty. O úvěrových možnostech pojednává následující kapitola.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Se zorientujete v základních typech bankovních produktů.
- Budete znát principy fungování bankovního systému.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Bankovní systém, centrální banka, obchodní banky, repo sazba, fond pojištění vkladů, bankovní depozita, frekvence úročení, běžný účet, vkladový účet, spořicí účet, bankovní dluhopisy, platební karty.

8.1

V České republice funguje tzv. *dvoustupňový bankovní systém*, který je tvořen centrální bankou (Česká národní banka) a obchodními bankami. Centrální banka zajišťuje regulaci všech existujících obchodních bank a provádí bankovní dozor. Obchodní banky musí mít pro svou činnost ze zákona bankovní licenci a jsou zaměřeny především na přijímání vkladů od klientů, poskytování úvěrů a zabezpečování různých bankovních služeb včetně platebního styku¹⁵

¹⁵Zprostředkování plateb mezi dvěma subjekty nebo subjektem a bankou. Za základní typy je považován hotovostní platební styk (platba fyzickými penězi) a bezhotovostní platební styk (platba elektronicky např. platební kartou, převodem z účtu aj.).

ČLENĚNÍ OBCHODNÍCH BANK PODLE STRUKTURY BANKOVNÍCH PRODUKTŮ:

Univerzální banky poskytují široký okruh služeb široké skupině klientů, fyzickým (retailové bankovníctví) i právnickým (korporátní bankovníctví) osobám. *Specializované banky* zaměřují svou činnost buďto na vybrané (specializované) služby (např. stavební spoření, hypoteční bankovníctví) pro které potřebují mít zvláštní povolení od ČNB, nebo na klientelu vybraných odvětví a oborů jako je zemědělství, zahraniční obchod, drobné podnikání apod.

Druhy bankovních produktů

- úvěrové bankovní produkty
- investiční bankovní produkty
- ostatní druhy bankovních produktů a služeb – patří sem zejména provádění platebního a zúčtovacího styku

TERMINOLOGIE

REPO sazba – je sazba vyhlašovaná ČNB. Velmi zjednodušeně řečeno je to maximální možná sazba, kterou jsou úročeny vklady obchodních bank u centrální banky. Jedná se o dvoutýdenní úrokovou sazbu (2T repo sazba). Od repo sazby se odvíjí výše zákonných úroků z prodlení a ovlivňuje sazby poskytované obchodními bankami.

Referenční sazba – úroková sazba, která se použije jako základ pro výpočet jakéhokoli úroku, jenž má být uplatněn a pochází z veřejně přístupného zdroje. Všechny zúčastněné strany si ji mohou ověřit, avšak ji nemohou přímo ovlivnit.

Nominální úroková sazba – je sazba, která je sjednaná a zaplacená.

Reálná úroková sazba – je nominální sazba očištěna o inflaci. Říká, kolik zboží a služeb si za tuto sazbu můžete skutečně koupit.

Jednoduché úročení – je úročen pouze vklad, bývá používáno např. u spořicíh účtů.

Složené úročení – je úročen vklad a již připsaný úrok za předcházející období (úrok z úroků). Tím to typem úročení se zhodnocují prostředky uložené např. ve stavebním spoření, nebo se také se používá k úročení hypotečních úvěrů.

8.1.1 F R

Fond pojištění vkladů je součástí Garančního systému. Byl zřízen v roce 1994 zákonem č. 156/1994 Sb., kterým se doplňuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách. Účelem fondu pojištění vkladů je zajištění stability finančního trhu a institucionálně zastřešuje pojištění vkladů.

Do Fondu pojiřtn vkladů mají zákonnou povinnost prspvat vechny banky, stavební spořitelny a druřstevn zlořny se sídlem v esk republice a pobočky bank z jiných nřenskch zem EU. Pokud esk národní banka oznámí, ře nkter z těchto institucí nn schopna dostát svým závazkům, vyplatí se z Fondu všem fyzickm i prvnickm osobám 100 % jejich vkladů, a to vetn urok, ař do vře ekvivalentu astky 100 000EUR. Ve vyjimench prpadech je mořn získat náhradu presahujc tento limit. Náhrada musí být zahájena do 7 pracovních dn od rozhodného dne.

8.2 n

Investiční bankovní produkty jsou z pohledu bank pasivním obchodem¹⁶, v nichř banka vystupuje na straně dluřnka. Jsou zdrojem pro dalřinnost banky. ast penř banka investuje a účast penř banka pjc ve form uveru. Investiční bankovní produkty lze rozdělit do dvou základních skupin:

- bankovní vklady
- bankovní dluhopisy

BANKOVNÍ VKLADY (DEPOZITA)

Nejrozřrenjř formou bankovních vkladů jsou vklady na bankovních utech. Bankovní vklady obecn vynikj vysokou dostupností penř. Tomu také odpovd nřř zhodnocen oproti jiným oblastem finančního trhu. urokov sazba je u těchto vkladů vyhlřovan, coř v praxi znamená, ře ji banka míře kdykoliv zmnit. Výhodou je, ře klient nese nulov riziko (nejmenř mořn zhodnocen je 0K).

Druhy bankovních ut:

Břn uet je povařovan za nejvznamnjř a nejvíce vyuřvan druh bankovního utu. Je vstupním produktem pro vyuřvan dalřch bankovních produktů. Sám o sobě slouř vhradn k provdn bezhotovostního platebního styku.

Z pohledu banky je veden břnch ut velice potebn. Velké množství klientů pokrývá kolísání velikosti vkladů a vytvr bance určitou hladinu ulořench penř, kter m trvale k dispozici. Za tyto vklady navíc banka platí minimln urok. Obecn platí, ře stabilita banky roste s objemem prostředků ulořench na břnch utech, jakoř i s počtem klientů.

Vkladov (depozitní) uty umořnj ulořen doasn volných penř za uelem dosařen vřřho urokovho výnosu, oproti břznmu utu. Bývají známy spáře pod názvem termnov vklady, u nichř se klient dobrovoln zavazuje k tomu, ře po určitou dobu nebude s vkladem disponovat. Obecn platí, ře m delř je dohodnut termín splatnosti, tm vřř

¹⁶ Investice a vklady klientů se projevují na prav straně bilance neboli v pasivech.

bývá úroková sazba. Úrokové sazby také někdy bývají odstupňovány podle výše vkladu. Termínové vklady mívají dvě základní formy:

- termínové vklady na pevně sjednaný termín splatnosti
- termínové vklady s výpovědní lhůtou

Spořicí účty mívají oproti běžným účtům vyšší úrokovou sazbu a peníze jsou dostupné v krátkém čase. Výběr je zpravidla možné provádět pouze na jeden či více běžných účtů uvedených ve smlouvě.

BANKOVNÍ DLUHOPISY

Obchodní banky zároveň emitují různé druhy dluhopisů. Nejčastěji se jedná o **depozitní certifikáty**. Tím banka potvrzuje přijetí určitého vkladu a zavazuje se vyplatit ve stanoveném termínu částku na certifikátu uvedenou, zahrnující odpovídající úrok. Mívají kratší dobu splatnosti. **Depozitní směnky** banky využívají jako aktivum k jiným bankovním obchodům. **Hypoteční zástavní listy** jsou specifickým druhem dlouhodobých bankovních obligací, které mohou emitovat pouze hypoteční banky. Na rozdíl od standardních bankovních obligací, mohou být zdroje získané prodejem hypotečních zástavních listů použity výhradně na poskytování hypotečních úvěrů. Proto jsou označovány jako cenné papíry s nízkým rizikem.

FREKVENCE ÚROČENÍ

- p.a. (z lat. per annum) – roční úročení
- p.s. (z lat. per semestre) – pololetní úročení
- p.q. (z lat. per quartale) – čtvrtletní úročení
- p.m. (z lat. per mensem) – měsíční úročení
- p.d. (z lat. per diem) – denní úročení

Frekvence připsování úroků může být odlišná od frekvence úročení. Můžete mít například úrok 2 % p.a. s měsíčním připsováním úroků.

DRUHY PLATEBNÍCH KARET

Debetní karta je pevně svázána s běžným účtem, tj. účtem, na kterém jsou uloženy pouze prostředky klienta. Umožňuje bezkontaktní platbu s čerpáním vlastních peněz.

Kreditní karta je spojena s úvěrovým účtem. Platba kreditní kartou znamená využití prostředků banky. Kreditní karta mívá tzv. bezúročné období. To je doba, po kterou není účtován úrok z úvěru, jestliže klient v tomto období úvěr splatí. Dluh, který přesáhne bezúročné období naproti tomu bývá úročen poměrně vysokou sazbou.

Debetní/kreditní karta je kombinací dvou předchozích variant. Vystavuje se ke kontokorentnmu utu, kde klient muže čerpat jak vlastn prostředky (debet) a v pipad jejich nedostatku ma moznost využít zdrojů banky (kredit).

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Jaky vyznam v ekonomice ma repo sazba?
2. Do jake vyše jsou pojišteny bankovní vklady?
3. Co znamená zkratka p.q.?

SHRNUTÍ KAPITOLY

V eske republice funguje tzv. dvoustupnovy bankovní system tvořeny centraln bankou a obchodními bankami. Centraln banka zajištuje regulaci a bankovní dozor. innost obchodních bank spoiv pedevm v prijmn vkladů, poskytování uver a zajištovn platebního styku. Vekere bankovní vklady jsou pojišteny v ramci Garančního systemu v plne vyši, do limitu ekvivalentn částky 100 000EUR. Mezi základní investicn bankovní produkty patříš bankovní vklady, tj. bezny uet, vkladovy uet a spoic uet, a bankovní dluhopisy.

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Závazky jsou závažnou oblastí domácí ekonomiky. Do domácí ekonomiky úvěr nepřináší žádnou přidanou hodnotu. Naopak ji silně zatěžuje.

V této kapitole se seznámíte se základní terminologií související s úvěry. Významný vliv na tuto oblast mají také aktuální změny v legislativě ve formě nového zákona o spotřebitelském úvěru. Dále se kapitola zaměřuje na úvěrové bankovní produkty a jejich stručnou specifikaci.

Největší význam má úvěr na bydlení, jelikož je bydlení nutnou potřebou v životě každého člověka. Zároveň je ve většině případů velmi náročné jej financovat pouze z vlastních zdrojů. Zvláštní část je proto věnována doporučením při financování bydlení úvěrem.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Se zorientujete v základní úvěrové terminologii a aktuálních změnách v legislativě.
- Seznámíte se s úvěrovými možnostmi, které nabízí banky.
- Získáte představu o tom, jak si odkládat peníze na své budoucí bydlení.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Bonita, zajištění, účel, zástava, anuita, jistina, úrok, úmor, refinancování, fixace úrokové sazby, LTV, kontokorentní úvěr, směnka, leasing, hypoteční úvěr, úvěr ze stavebního spoření, překlenovací úvěr, financování bydlení.

9.1 Terminologie

Movité majetek – veškerý majetek, který není pevně spjat se zemí a je možné jej volně přemísťovat, např. auto, počítač, postel aj.

Nemovit majetek – je pevn spjat se zem. Nelze jej odnést ani pemstt, např. dm, pozemek, chata apod.

Bonita – vyjadřuje schopnost klienta dostát svým závazkům, tedy řdn a včas splcet ůver.

Zástava – slouží k zajiřtn dluhu pro přpad, že dlužník nebude schopen včas a řdn ůver spltit. Zástavou může obecn být každ vei jin majetkov hodnota s níž lze obchodovat. Nejčastěji bva použit zástavní právo k nemovitosti, ale může jít i o ruitelsk závazek nebo o zajiřtn pohledávky. Po dobu trvání zástavního práva nesmí vlastník s objektem zástavy nijak disponovat. Nesmí je prodat ani použit jako zástavu dalřmu veřiteli.

urokov sazba (míra) – procentní vyjdřn zvyřn pjen částky za urite časove období.

urok – penžit odměna za pjen peněz.

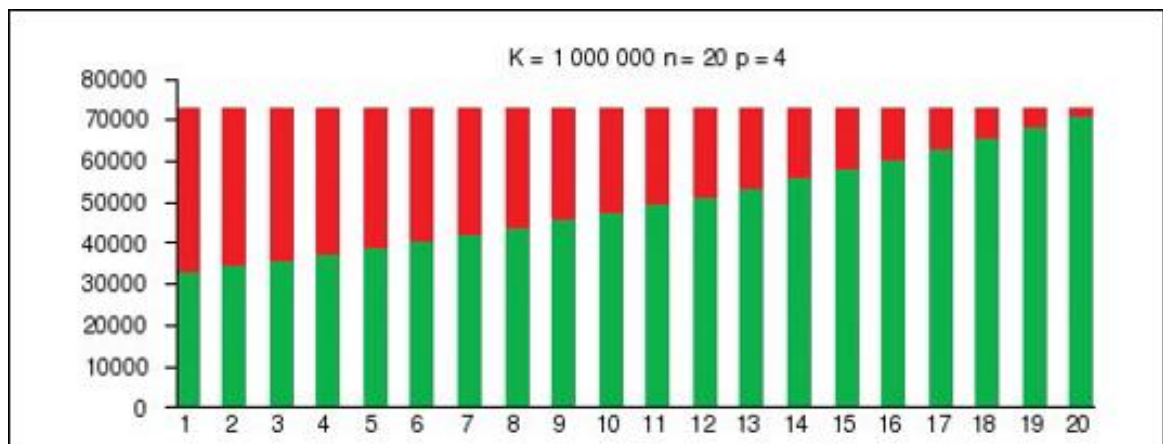
umor – splátka jistiny dluhu, tedy částka, o kterou se snižuje vyře dlužne částky.

Jistina – částka, kterou si dlužník půjčil a splácí. Souast jistiny nejsou ůroky ani poplatky.

Anuita – představuje stálou platbu hrazenou v pravidelných intervalech po dane období. Každ splátka obsahuje dve složky: ůrok a ůmor.

Následující obrázek zobrazuje složen anuitních splátek př splácení ůveru 1 000 000 Kč na 20 let př ůrokov míře 4 % p.a. V prvních letech splácení tvoří polovinu splátky, ne-li vice, ůrok a teprve ke konci období směřuje vetřsina splátky na ůhradu jistiny. Z grafu je zřejm, že po 10 letech (polovina doby splácení) není splacena polovinu dluhu.

urok a ůmor

Obrázek 9:urok a ůmor

Refinancování hypotéky – znamená splacení stávajícího hypotečního úvěru novým hypotečním úvěrem s odlišnými, zpravidla výhodnějšími podmínkami.

Fixace úrokové sazby – doba, po kterou se banka zavazuje, že úrokovou sazbu nebude měnit. Tato doba je označována jako fixační období.

LTV (loan to value) – vyjadřuje poměr mezi výší úvěru a hodnotou zástavy. Např. výše úvěr je 800 000Kč a hodnota zástavy je 1 000 000Kč. LTV je tedy 80 %, tzn. že úvěr tvoří 80% hodnoty zástavy. LTV má zásadní vliv na výši úrokové sazby. Čím vyšší je LTV, tím vyšší je úroková sazba z úvěru.

RPSN – roční procentní sazba nákladů, vyjadřuje celkové skutečné náklady úvěru. Kromě úrokové sazby započítává další náklady úvěru.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Který z nabízených úvěrů je výhodnější?

1. Úroková sazba 2,75 %, RPSN 3,30 %.
2. Úroková sazba 2,88 %, RPSN 3,15 %.

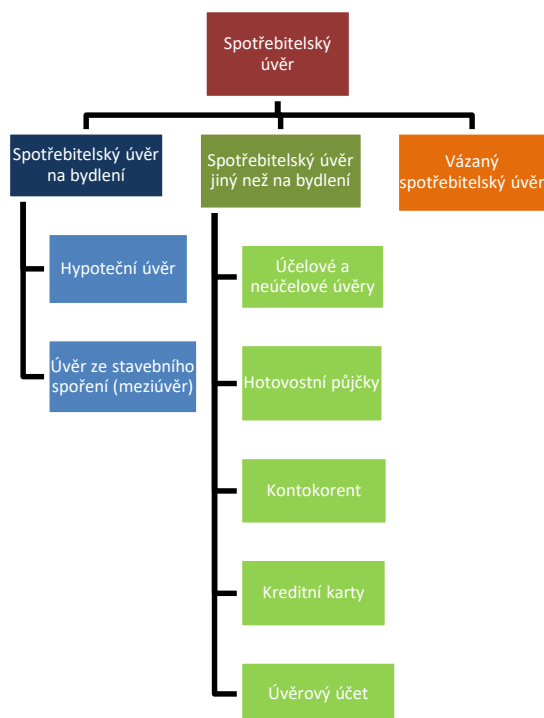
Úvěr č. 1 má nižší výpůjční úrokovou sazbu, nicméně celkové zaplacené náklady jsou vyšší než u úvěru č. 2. Úvěr č. 2 je tedy ve výsledku výhodnější.

9.2

Od 1. prosince 2016 došlo k významným změnám v legislativě v oblasti úvěrů. V platnost vešel nový Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. Tento zákon se vztahuje jen smlouvy uzavřené po tomto datu. Na smlouvy uvařené před 1. prosincem 2016 se začne nový zákon vztahovat v dalším období fixace úrokové sazby. Některé zásadní oblasti, kterých se změny dotkly:

ROZDĚLENÍ ÚVĚRŮ

Pojem spotřebitelský úvěr nabyl zcela nového významu. Zákon definuje spotřebitelský úvěr jako peněžitou zápůjčku, úvěr nebo obdobnou finanční službu poskytovanou nebo zprostředkovanou spotřebiteli. Nové členění úvěrů je následující:

Obrázek 10: lenn spotřebitelských uvr

Použit pojmu neavisl

Použit pojem neavisl je oprvnn pouze poskytovatel nebo zprostředkovatel spotřebitelského uvru, kter zvařuje produkty od vtřiny poskytovatel na trhu.

Posouzení uvruschopnosti spotřebitele

Poskytovatel poskytne spotřebitelsk uvr jen tehdy, pokud z výsledku posouzení uvruschopnosti spotřebitele vyplývá, že nejsou dvodn pochybnosti o schopnosti spotřebitele uvr splácet. Poruř-li poskytovatel povinnost posoudit uvruschopnost, je smlouva neplatn. Spotřebitel může uplatnit námitku neplatnosti ve třlet promlčecí lhůtě. Spotřebitel je potom povinen vrátit jistinu v době prmřen jeho mořnostem. Nemusí uř ovšem platit roky. To je také důvod, proč poskytovatel uvru vrazn zvlřili nároky na posuzování bonity klienta.

Informace o zmnn urokov sazby

V prpad spotřebitelského uvru na bydlení, kde je sjednána fixace urokov sazby je poskytovatel povinen poskytnout informaci o zmnn urokov sazby na dalř období nejpozději 3 mřce před koncem fixačního období.

Omezen vázaného poskytování spotřebitelského uvru

Zákon zakazuje vázat uzavřen smlouvy o spotřebitelskm uvru na uzavřen smlouvy, ve které se sjednává doplnkov sluřba. Výjimkou je bezplatn platební nebo spořící uet

ze kterého má být úvěr splácen, stavební spoření a pojištění vozidla, které je úvěrem financováno.

Předčasné splacení spotřebitelského úvěru

Spotřebitel má právo:

- spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení zcela nebo zčásti splatit kdykoliv po dobu jeho trvání. Věřitel nesmí požadovat náhradu nákladů za předčasné splacení, pokud byla splátka provedena:
 - v rámci plnění z pojištění určeného k zajištění úvěru,
 - u spotřebitelského úvěru, který vznikl formou možnosti přečerpání (př. kontokorent),
 - v období, po které není stanovena pevná úroková sazba (sazba je plovoucí),
- spotřebitelský úvěr na bydlení:
 - do 3 měsíců po oznámení nové úrokové sazby na konci fixačního období,
 - v důsledku úmrtí, dlouhodobé nemoci nebo invalidity spotřebitele, nebo jeho manžela/partnera, pokud to vede k výraznému snížení schopnosti úvěr splácet,
 - do výše 25 % z celkové výše úvěru během 1 měsíce před výročím smlouvy (1x ročně je možné splatit ¼ úvěru).

Výše náhrady nákladů požadované bankou za předčasné splacení nesmí přesáhnout 1 % z předčasně splacené části úvěru, přesahuje-li doba mezi předčasným splacením a sjednaným koncem úvěru 1 rok. Pokud je tato doba kratší než rok, nesmí výše náhrady nákladů přesáhnout 0,5 %.

9.3

Poskytování úvěrů lze považovat za nejvýznamnější činnost bank. Z pohledu banky jde o investici, k jejíž realizaci využívá, jak vlastní, tak svěřené peníze. Ze skupiny spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení se nejčastěji setkáte s kontokorentním úvěrem a kreditní kartou, banky mají dále v možnostech závazek formou směnky, často využívaný je také leasing. Spotřebitelským úvěrům na bydlení jsou věnovány zvláštní části.

KONTOKORENTNÍ ÚVĚRY

Kontokorentní úvěry jsou krátkodobé peněžní úvěry. Banka je poskytuje v pohyblivé výši na kontokorentním účtu klienta. Na kontokorentním účtu jsou vedeny prostředky klienta v kombinaci s možným úvěrovým limitem. Situace, kdy klient tento úvěr čerpá je

předmětem kontokorentního úvĕru. Banka přezkoumává úvĕrovou způsobilost a oznamuje výší úvĕrovho rámce. Každ úvĕr tohoto typu musí být alespoň jednou ročně splacen. Charakteristick pro kontokorentní úvĕry bývá poměrně vysok úročení a také znan vysok sankn úrok v připad překroen úvĕrovho rámce.

SMĚNKY

Jedná se o závazek výstavce smenky, že zaplatí majiteli ve stanovenm termínu stanovenou smenenou astku. Smenka, kter v okamžiku emise doasn postrádá někter náležitosti se nazývá *blanko smenka*. Zpravidla to bývá smenen suma a datum splatnosti. Je tedy nepln a její neúplnost nesmí být nhodn, ale zmrn. Dlužník vstupuje do závazku, o jehož podmínkách nem upln informace, což může být nebezpen.

FINANN A OPERATIVN LEASING

Finann leasing představuje specifick finanční úvĕrov produkt, kter svým charakterem nahrazuje nájemci určitého předmtu úvĕr. Jde o zprostředkovan vztah mezi výrobcem a nájemcem, kde leasingov společnost je v pozici převdnka. Leasingov společnost nejprve vyplatí kupní cenu vrobc a sama se pak sv vlastníkem a pronjmatelem předmtu. Nájemce platí dohodnut splátky a nsledn na konci platnosti leasingov smlouvy odkoupí přislusn předmt za zůstatkovou cenu.

Operativn leasing probíhá tak, že leasingov společnost před předmt do užívan nájemci, ten platí dohodnut njemn a po skončení pronájmu vc vrací pronjmateli zpět. Nejedná se však v pravm slova smyslu o úvĕrov obchod.

9.3.1 H m

Jde o dlouhodob úelov úvĕr, kde je **všdy** ze strany banky vyžadována zástava nemovitosti. Př posuzování žádosti o úvĕr banka zkoumá 3 základní faktory:

BONITA

Banka posuzuje přjmy, výdaje a závazky žadatele a druh pracovního poměru. Bonitu vznamn snžuj závazky klienta i v případech, kdy je nečerpá. Např. kontokorentní uet, kde není čerpán úvĕrov limit (zůstatek je v plusu). Stejn tak je tomu i u kreditních karet, kter sice nevyužíváte, ale jsou aktivn. Banka posuzuje úvĕrov limit, jako byste jej vyčerpali bez ohledu na skutečnost. V souvislosti se zkoumáním bonity banka také prověřuje úvĕrovou historii klienta, tedy i to, zda má klient záznam v registru dlužníků.

ZAJIŠTĚN

Zajištnm je všdy zástava nemovitosti, přemž se nemusí jednat o nemovitost pořizovanou. Hodnotu této zástavy určuje odhadce banky. Banka bere v úvahu tzv. odhadní cenou

nemovitosti. Je potřeba počítat s tím, že cena stanovená odhadcem může být odlišná (nižší) od ceny tržní, což může mít významný vliv na LTV, potažmo na úrokovou sazbu. Banka dále vyžaduje pojištění zastavované nemovitosti.

ÚČEL

Účelem hypotečního úvěru musí být vždy financování bydlení. Hypoteční úvěr může být poskytnut na:

- Nabytí, vypořádání (např. při rozvodu) nebo zachování práv k nemovitosti,
- výstavbu nemovitosti,
- splacení úvěru poskytnutém na bydlení (refinancování),
- převod družstevního podílu v bytovém družstvu nebo nabytí účasti v jiné právnické osobě za účelem získání práva užívání bytu nebo rodinného domu do osobního vlastnictví.
- změnu stavby podle stavebního zákona (např. rekonstrukce),
- úhradu nákladů spojených se získáním úvěru nebo jiné obdobné finanční služby.

Americká hypotéka – jde o neúčelový hypoteční úvěr zajištěný nemovitostí, kde banka nevyžaduje doložení účelu, na něž budou poskytnuté peněžní prostředky použity. Proto bývá také výše úročen.

9.3.2

O

Je to účelový úvěr na financování bydlení. Poskytnutí úvěru ze stavebního spoření je možné, v případě, že smlouva o stavebním spoření splňuje tři základní podmínky:

1. **Délka trvání smlouvy o stavebním spoření** – smlouva musí být aktivní po dobu 2 let.
2. **Naspoření určité výše prostředků** – zpravidla to bývá 40 %, ale podmínky jednotlivých stavebních spořitelen se mohou lišit.
3. **Hodnotící číslo** – každá stavební spořitelna určuje ve smluvních podmínkách, jak vysoké toto číslo musí být pro přidělení úvěru. Na to, jak rychle účastník tohoto čísla dosáhne, má vliv výše, ale i pravidelnost vkladů.

Všechny tyto podmínky musí být splněny **současně**. V tomto okamžiku stavební spořitelna informuje klienta, že dosáhl tzv. *přidělení cílové částky*. Prakticky to znamená, že klient má možnost, nikoliv povinnost, vzít si úvěr ze stavebního spoření.

**Přidělení
cílové
částky**

Stavební spořitelny zkoumají bonitu klienta a účel, na který budou získané prostředky použity. Na rozdíl od hypotečního úvěru do jisté výše úvěru nevyžadují zástavu. V tomto případě není jako zástava vyžadována výhradně nemovitost. Může jí být např. ručitel nebo

Zástava

zástavní právo k pohledávce klienta na utu stavebního spořeni. urokov sazba z vřeru ze stavebního spořeni je pevně stanovena ve smlouvě a platí po celou dobu trvání smlouvy.

Překlenovací vř

Pokud výše zmnen podmínky nejsou splněny a klient by chtěl žádat o vř, stavební spořitelna mu může poskytnout tzv. překlenovací vř ze stavebního spořeni, tž označovaný jako mezivř. Podmínky překlenovacího vřeru nebvj natolik flexibiln jako u „řádného“ vřeru zejména pokud jde o mimořdn splátky. Dnes uř nkter stavební spořitelny umořņuj fixaci urokov sazby, podobn jako u hypotěk, takže můžete i v průběhu trvání překlenovacího vřeru provádět mimořdn splátky.

Anuitní splátka překlenovacího vřeru se většinou sestává ze dvou slořek:

- splátka překlenovacího vřeru jako takového a
- povinn dospořovn – tato částka se na utu stavebního spořeni ukládá a dále zhodnocuje, a to ař do okamřiku přidělen clov částky.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Vysvětlete pojmy urok a umor.
2. Co znamená refinancování hypotečního vřeru?
3. Vysvětlete fixaci urokov sazby.
4. Jaký druh vřer jsou vhodné k financování bydlení?
5. Jak tří faktory zkoumá banka př žádosti o hypoteční vř?

9.4

Bydlení je základní lidskou potřebou. Zároveň jde o několika milionovou polořku a je proto velmi nron ji pořídit z vlastních zdrojů. Z toho důvodu si lidé automaticky spojují bydlení s vřem. vř na bydlení by neměl být chápán jako samozřejmost. Jeho významem je pouze dofinancovat prostředky, které jste si nestihli vytvořit sami.

Pokud uř se rozhodnete financovat bydlení vřem, tak ideálně v situaci, kdy máte **minimálně** 20 % vlastních prostředků. Tato stka zce souvisí s hodnotou LTV. LTV 80 % je pro většinu hypotečních bank hranicí pro niřší urokovou sazbu.

vř na bydlení také bývá zásahem do hospodařeni domácnosti povětšinou na dalřích 20, 30let. To, že vm banka vř poskytne, jeřtě nezaručuje, že jej budete schopni splácet. Poskytnutm vřeru teprve zan ta nejdůležitější etapa-splácení. Myřlenka na vlastn bydlení nebývá spontnn reakcí a m velik význam st vlastních prostředků směřovat do bydlení v budoucnu s předstihem. Buďto si můžete s relativně malou částkou teď vytvořit

alespoň část peněz na bydlení v budoucnu (viz. peníze v čase) nebo velkou částku později platit bance. Co je lepší?

PŘÍPADOVÁ STUDIE – JAK SE PŘIPRAVIT NA ÚVĚR

Příklad prezentuje koupi bytu za 10 let. Ukazuje, jak je možné snížit budoucí výši úvěru a vytvořit si rezervu na splácení. Cena bytu je 2 000 000Kč, vlastní zdroje jsou 400 000Kč. Zbytek bude dofinancován hypotékou. Délka splatnosti je uvažována na 20, popř. 30 let.

- Hodnota bytu: 2 000 000Kč
- Vlastní zdroje: 400 000Kč
- Úvěr: 1 600 000Kč

Měsíční splátka na 20 let: 8 778Kč.....celkem zaplaceno: cca 2 100 000Kč

Měsíční splátka na 30 let: 6 647Kč.....celkem zaplaceno: cca 3 100 000Kč

Co kdybyste si 10 let tuto splátku odkládali na účet se zhodnocením 2 % p.a.?

8 778Kč měsíčně na 10 let = cca 1 000 000Kč

6 647Kč měsíčně na 10 let = cca 790 000Kč

Zároveň pořád zůstává vlastní rezerva 400 000Kč. Sice máte úvěr, ale jste stabilnější.

9.4.1 S

Účelem Státního fondu rozvoje bydlení (SFRB) je podporovat rozvoj bydlení v České republice a podporovat též udržitelný rozvoj obcí, měst a regionů. Hlavní pilíře politiky SFRB je dostupnost, stabilita a kvalita bydlení. Svou politiku realizuje prostřednictvím úvěrových programů. Aktuálně např. Program pro mladé.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Od 1. prosince 2016 vešel v platnost nový Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. Největší změnou je nové členění úvěrů, významně také upravuje terminologii a podmínky pro mimořádné splácení úvěrů. Pro financování bytových potřeb je neefektivnější využít hypoteční úvěr nebo úvěr ze stavebního spoření, popř. meziúvěr, které mají oproti jiným možnostem výrazně nižší úrokové sazby. Další možností je také využití některého z programů Státního fondu rozvoje bydlení.

Financování vlastního bydlení je nezbytnou oblastí v životě kadho člověka. Je to také položka osobní ekonomiky, kterou nevytvoříte z jednoho msnho pjmu. Pokud si nestihnete vytvořit celou potřebnouastku z vlastních zdrojů, můžete pro dofinancování využtvř. Jeliko jde o dlouhodobvř, je vhodné si dopředu „nanečisto“ vyzkoušet splácení. Zároveň si tak vytvoříte rezervu do budoucna pro přpad, že by u vás došlo k poklesu pjm.

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Stavební spoření je univerzálním produktem finančního trhu. Je možné jej využít téměř ve všech oblastech konceptu peněz. Přestože se pro běžného klienta zdá být jednoduchým produktem, svou konstrukcí je velmi složitá. Spojuje v sobě možnost spoření a čerpání úvěru. Tato kapitola je zaměřena na stavební spoření jako na možnost uložení a zhodnocení peněz. Vysvětluje základní principy fungování a podmínky pro získání státní podpory.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- S zorientujete v základních principech fungování stavebního spoření.
 - Dozvíte se, jak využít stavební spoření pro uložení peněz.
 - Zodpovíte si otázky důležité pro využití stavebního spoření ve svém konceptu peněz.
-

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Stavební spoření, cílová částka, státní podpora, tarif, stavební spořitelna, fáze spoření, fáze úvěru.

10.1

Stavební spoření lze obecně popsat jako účet u stavební spořitelny, který umožňuje jak zhodnocování vlastních vložených prostředků, tak poskytnutí úvěru, při splnění podmínek. Jde o produkt s částečným vlivem státu ve formě státních příspěvků.

Ve své podstatě je stavební spoření uzavřený systém, nezávislý na negativních vlivech peněžního trhu. Účastníkem může být fyzická osoba i právnická osoba. Právnická osoba nemůže získat státní podporu. Fyzická osoba ano.

Důležité aspekty při zakládání smlouvy o stavebním spoření:

- **urokov sazby** – ve smlouvě je uvedena výše urokov sazby z vkladu a z uveru, kterou si sjednvte. urokov sazbu z vkladu je garantovan po dobu 6 let. Po uplynutí 6 let a prdlen clov částky ji může stavební spořitelna zmnit.
- **Clov částka** – predstavuje maximln limit pro poskytnut uveru nebo pro nspořen vlastních pstředk.
- **Státní podpora** – je dležit ve smlouvě zaškrtnout, zda řadte či neřadte o státní podporu.
- **Tarif** – tarif zce souvisí s urokovmi sazbami. Každ stavební spořitelna zpravidla nabízí dva základní typy tarifů:
 - tarif preferující sazbu na vkladech na ukor výšší sazby v prpad uveru a
 - sazbu zvhodnujc uver, ale s nzkm uroenm vkladů.
- **Vstupní vek uastnka** – není omezen, smlouvu o stavebním spoření je mořn uzavřít v jakkoliv etapě žvota.
- **Výše vkladu** – banky zpravidla vyřaduj minimln ron ulořku.

Další mořnosti se u kařd společnosti rzn. Vzhledem k různorodosti využití je pr zakládání smlouvy je dležit uvědomit si vš zmř, co vm má tento uet vlastn v žvot prnst, jak dlouho uvařujete peníze ukládat a zda si plánujete vzít si uver, nebo chcete pouze zhodnocovat voln peníze. Obecn je stavební spoření vhodné na stredndob (min. 6 let) a dlouhodob ulořen peněz. Po uplynutí 6let lhůtě je využiteln také jako „rezerva“. Zde je potřeba vzít v úvahu trmscn výpovědní dobu.

10.1.1 S

Nárok na státní podporu m:

- občan České republiky
- občan Evropsk unie, kterému bylo vydáno povolen k pobytu a prdleno rodné číslo
- fyzick osoba s trvalm pobytem na území ČR a prdlenm rodnm číslem

PRAVIDLA PRO ZÍSKÁNÍ STÁTNÍ PODPORY

Výše státní podpory je 10 % z vkladu v prslušnm kalendrnm roce, maximln vřak z částky 20 000K, tzn. stát vm prspje maximln částkou 2 000K za rok.

Podmínkou pro získání státní podpory je doba trvání smlouvy min. 6 let. Pokud uastnk smlouvu vypoví pred uplynutím této doby, ztrácí na státní podporu nárok. V takovm prpad jsou vyplaceny vlastn vklady a zhodnocen. V řadnm prpad to neznamena, ře

smlouva, po 6 letech „končí“. Smlouvu o stavebním spoření, ve fázi spoření, můžete mít po neomezenou dobu. Na státní příspěvek máte nárok po celou dobu trvání smlouvy, tedy i po uplynutí šestileté lhůty.

Státní podpora na jednotlivých smlouvách se sčítá. Má-li účastník v jednom kalendářním roce uzavřeno více smluv, státní podpora přísluší na všechny smlouvy, u kterých o ni účastník požádal. Bývá připisována pořadově od nejstarší smlouvy.

Tabulka 8: Příklad souběhu více smluv o stavebním spoření

Smlouva	č. 1	č. 2	č. 3
Datum založení	1.1.2015	1.1.2016	15.3.2016
Měsíční vklad	500Kč	1500Kč	500Kč
Státní podpora za rok	600Kč	1400Kč	0Kč

10.1.2 S

Stavební spořitelna je specializovanou formou banky. Pro svou činnost potřebuje zvláštní povolení od ČNB. V současné době vlastní licenci pět stavebních spořitelen:

- Českomoravská stavební spořitelna, a.s.
- Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s.
- Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.
- Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.
- Wüstenrot – stavební spořitelna, a.s.

Vklady účastníků jsou pojištěny v rámci Garančního systému finančního trhu. Platí tedy stejné podmínky jako u bank.

10.2

Z výše zmíněného vyplývají dvě fáze stavebního spoření: fáze spoření a fáze úvěru. Úvěrové možnosti tohoto produktu jsou podrobněji popsány v předchozí kapitole, zde se zaměříme na spořicí fázi.

Obrázek 11: Fáze stavebního spoření

FÁZE SPOŘENÍ

Účastník ukládá pravidelné nebo jednorázové vklady. K tomu stát poskytuje státní podporu. Vklady spolu se státní podporou jsou úročeny.

Úroková sazba je smluvně daná a garantovaná stavební spořitelnou. Za určitých podmínek ji může stavební spořitelna změnit.

Výběr vkladů ze stavebního spoření je možný pouze na základě výpovědi smlouvy. Není možné provádět částečné výběry jako třeba na spořicímu účtu. Použití vlastních prostředků je neúčelové, můžete je použít, na cokoliv chcete.

Poplatek za uzavření smlouvy o stavebním spoření standardně bývá 1 % z cílové částky.

Cílová částka slouží jako horní hranice pro naspořené peníze. Tento limit si stanovujete sami při zakládání smlouvy. Nutno podotknouti, že sjednáním cílové částky nevzniká povinnost tuto částku naspořit! Při rozhodování o výši cílové částky zvažte, kolik prostředků plánujete naspořit, popř. jakou výši úvěru požadujete a počítejte s jistou rezervou.

Když cílovou částku přespoříte, jedná se o porušení smluvních podmínek. Stavební spořitelna může v takovém případě smlouvu ukončit, nebo automaticky cílovou částku navýšit.

Přespoření cílové částky

Změna cílové částky, ať už ze strany stavební spořitelny nebo ze strany účastníka, znamená, že automaticky přijímáte nové (aktuální) smluvní podmínky. Nejčastěji se to projevuje právě změnou sjednaných úrokových sazeb (z vkladu i z úvěru). Za navýšení cílové částky bývá také doučtován poplatek. Naopak při snížení cílové částky, může nastat např. v případě, když zjistíte, že nepotřebujete tak vysoký úvěr, se již zaplacený poplatek nevrací.

Změna cílové částky

Cílová částka slouží také jako maximální hranice potenciálního úvěru. Výši úvěru tvoří rozdíl mezi vklady a cílovou částkou. Například cílová částka je sjednána ve výši 300 000Kč, naspořené prostředky jsou 180 000Kč, úvěr je tedy možný maximálně ve výši 120 000Kč.

Limit úvěru

OTÁZKY

- 1) Stavební spořitelnou může být:
 - a. Jakákoliv instituce na finančním trhu.
 - b. Každá banka je zároveň stavební spořitelnou.
 - c. Je specializovanou bankou, která obdržela zvláštní licenci ČNB.

 - 2) Cílová částka:
 - a. Její výše se odvíjí od úrokové sazby z vkladů
 - b. Slouží jako limit pro výši úvěru nebo objem vkládaných prostředků.
 - c. Nemusí být ve smlouvě o stavebním spoření určena.

 - 3) Vklady na účtu stavebního spoření mohou být použity na:
 - a. Jakýkoliv účel.
 - b. Pouze na bydlení.
 - c. Možnosti využití jsou jmenovitě určeny ve smlouvě o stavebním spoření.
-

ODPOVĚDI

1. Stavební spořitelna je specializovanou bankou. Stavební spoření mohou poskytovat pouze banky se zvláštní licenci ČNB.
 2. Cílová částka je limitem pro úvěr nebo objem naspořených prostředků.
 3. Vklady účastníků jsou neúčelové.
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

Stavební spoření je uzavřený systém, nezávislý na vlivech peněžního trhu. Spojuje v sobě spoření a poskytnutí účelového úvěru. Stavební spoření je částečně ovlivňováno státem ve formě státní podpory. Podmínku pro získání nároku na státní podporu je doba trvání smlouvy o stavebním spoření minimálně 6 let.

Stavební spoření má dvě fáze:

- Spoření, kde jsou zhodnocovány vklady účastníka spolu se státní podporou. Z hlediska času není doba trvání této fáze nijak omezena. Pro objem peněz, který si můžete naspořit platí horní hranice stanovená cílovou částkou. Využití vlastních prostředků je neúčelové.

- vr je mořn získat po tzv. přidlení clov částky. Do přidlení clov částky je mořn řdat o překlenovací úvěr (meziúvěr). vr i meziúvěr je vřdy elov na financování bydlení. Vře mořnho úvěru je stanovena jako rozdíl mezi naspořenmi pstředky a cílovou částkou.
-

11 INVESTICE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Investice jsou důležitou součástí finančního trhu. Na jednu stranu mohou sloužit k financování dalších investičních záměrů korporací nebo státu, na stranu druhou jsou zajímavou možností ke zhodnocení volných finančních prostředků. Za investici lze považovat v podstatě cokoli, kde odložíme současnou spotřebu s očekáváním zisku pro vyšší možnou, ovšem nejistou, spotřebu v budoucnu. Slovo investice jde ruku v ruce s pojmem riziko. V investicích neexistují garance! Obecně můžeme rozdělit investice na finanční a reálné. V této kapitole se budeme zabývat finančními investicemi.

Investor musí ve svém rozhodování vzít v úvahu tři základní faktory: výnos, riziko a likvidita. Významnou roli hraje také čas.

Z pohledu finančních investic je kapitola zaměřena na investice do cenných papírů. Nejčastěji se setkáte s akciemi, dluhopisy a obligacemi, státními pokladničními poukázkami, finančními deriváty a podílovými listy. Podrobněji si rozebereme možnosti a fungování otevřených podílových fondů. Délka investice se odvíjí podle splatnosti daného cenného papíru. Za krátkodobé investice jsou považovány investice do cenných papírů se splatností do jednoho roku, střednědobé v horizontu cca 5 let, dlouhodobé od pěti let výše.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Budete znát základní druhy cenných papírů.
- Poznáte faktory, které ovlivňují investiční rozhodování.
- Vyjasníte si pozici investic ve svém konceptu peněz.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Investice, cenné papíry, komodity, emise, primární a sekundární trh, rating, investiční trojúhelník, výnos, riziko, likvidita, diverzifikace rizika, profil investora, akcie, dluhopisy, obligace, finanční deriváty, kolektivní investování, podílové fondy.

11.1

Investici je obecne mořno chápat jako zmrne obetovn jiste dneřni hodnoty za ucelem ziskni vyřři (i kdyř nejiste) hodnoty budouci. V praxi se může jednat napřıklad o investici do nemovitosti s umyslem ji v budoucnu prodat nebo pronajmout, do umeni, do vzdelni, ktere nam ma přinest vyřři přijmy, o finanni investice atd. V zasade vřechna odvetvi finanniho trhu lze označit jako investici.

Nejcastejši byvaji investiceeleneny na:

- **investice finanni,** lze je chápat jako přemenu smenu penez za finanni investicni instrumenty (cenne papiry).
- **investice realne** představuji investice do komodit. Patři sem drahe kovy, nemovitosti, movite všeci a ostatni komodity. Vyznamnou obchodovanou komoditou je např. kava, kakao, pomeranova řřava nebo ropa.

TERMINOLOGIE

Emise – vydavni cenneho papiru.

Emitent – fyzicka nebo pravnicka osoba, ktera cenny papir vydava.

Nominalni hodnota – neboli jmenovita hodnota cenneho papiru, představuje hodnotu, ve ktere je cenny papir emitovan, je na nem uvedena. Je nutne ji odliřovat od trřni hodnoty, ktera se v přubehu jeho řivotnosti meni.

Nominalni a realny vynos – nominalni vynos představuje urokovou miru uvedenou na dluhopisu, ktera ma byt emitentem zaplacena. Realny vynos = nominalni vynos – inflace.

Investice vs. spekulace – u investice je mira rizika do jiste miry regulovana. V připade spekulace je riziko neomezene.

Volatilita – kolsni vynosu nebo cen investicni instrumentu.

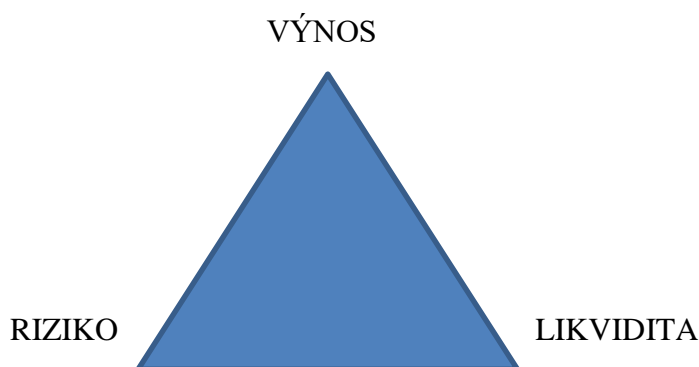
Durace – vyjadřuje citlivost dluhopisu na zmenu urokovy sazby.

Primarni a sekundarni trh – primarni trh představuje trh, na kterem jsou cenne papiry emitovany neboli poprve uvedeny do obehu. Sekundarni trh je trhem dřive emitovany cenny papiru, resp. na sekundarnim trhu jsou dale obchodovany cenne papiry z primarniho trhu. Muže se jednat o burzovni nebo mimoburzovni trh.

Rating – hodnoceni bonity emitentu cenny papiru.

11.1.1 I m K

Investor hodnotí vždy 3 základní ukazatele, tzv. investiční trojúhelník:

Obrázek 12: Investiční trojúhelník

Výnos je hlavním důvodem, proč investujeme. Očekáváme, že peníze, které investujeme se nám vrátí zhodnocené. U investic není výnos nijak garantován, bavíme se tedy vždy o *předpokládaném* výnosu. Jako kritérium hodnocení efektivnosti investice bývá všeobecně považována její výnosnost. Výnosnost udává míru zhodnocení finančních prostředků vložených do určitého investičního instrumentu za určité časové období. Na výnos, jeho výši a vývoj má vliv celá řada různých ekonomických souvislostí.

S výnosem úzce souvisí **riziko**. V tomto kontextu můžeme chápat riziko jako nejistotu investora spojenou s tím, že se mu nepodaří dosáhnout očekávané výnosnosti.

Likvidita neboli stupeň likvidity v souvislosti s investováním znamená, jak rychle je možno investici, bezztrátově přeměnit zpět na hotové peníze. Pokud se jedná o cenné papíry, za likvidní jsou všeobecně považovány cenné papíry obchodované na veřejných, sekundárních a organizovaných trzích.

Významný je také **faktor času**. V kontextu investování můžeme likviditu také vnímat i jako určitý investiční horizont. Pro každý druh investice platí obecná doporučení pro to, jak dlouho by měly být peníze v investici drženy.

Vztahy mezi jednotlivými vrcholy jsou následující:

- Čím vyšší je očekávaný výnos, tím je také větší riziko.
- Čím vyšší je očekávaný výnos, tím nižší je likvidita.
- Čím vyšší je likvidita, tím nižší je výnos a riziko.

11.1.2 DIVERZIFIKACE RIZIKA

Význam diverzifikace spočívá v úsloví „nesázet vše na jednu kartu“. Rozmístění investovaných prostředků do více druhů aktiv snižuje riziko potenciální ztráty. Je vhodné vybírat taková aktiva, na která působí různé vlivy, které spolu nesouvisí, např. cenné papíry firem

působících v různých odvětví, nebo rzne druhy cenných papírů. Velmi diverzifikovan jsou investice do podílových fondů.

11.1.3 PROFIL INVESTORA

Investoř musí vd souhrnn hodnotit vynosnost, rizikovost a likviditu. Přtm platí, že neexistuje takov investice, kter by souasn dosahovala maxima všech tří kritérií souasn. Existuje pouze varianta jejich optimálního poměru. Uvařovn investora je v procesu investicnho rozhodování komplexn a vedle faktoru oekvan vynosnosti zvařuje rovnř i rizikovost a likviditu. Volba investice závisí na tom, ˇemu dává investor prioritu. Tady platí více neř jinde na finančním trhu, že rozhodování investora, zvlřt pokud zan investovat, je řízeno emocemi.

Může se stát, že stav investice je zrovna ztrtov, coř není přzniv doba pro její prodej, naopak je vhodné posečkat, ař hodnota aktiva opět vzroste. Pokud se právě nacházíte v životní situaci, kdy zrovna tyto peníze nutn potřebujete, jste nuceni ztrátu realizovat. Proto investujte pouze peníze, které si „můžete dovolit“ investovat.

Stojí-li potenciln investor před rozhodnutím, zda a kam bude investovat, musí nejprve zvřit, jakými prostředky disponuje. Investice rozhodn patří k nadstandardním přáním a v konceptu peněz je zařadíme ař na poslední msto. Investovat můžete ař ty peníze, které jsou skuten navíc a kdř o n o vechny přjdete (s nadsázkou) nijak to neovlivní řádnou z oblastí vašeho života. Výjimku tvoří investice do podílových fondů, kter př sprvnm pouřut, mohou být individuln vyuřiteln i v jiných oblastech.

Co vzít př investování vvahu:

- Dleřt je zejména uel investice,
- jak velké riziko jste ochotni unést,
- ˇasov horizont ulořen peněz, resp. jak dlouho nebudete peníze potřebovat,
- zda preferuje výnos nebo nzk riziko nebo chcete mít peníze k dispozici,
- jak je vaše majetkov situace,
- znalosti finančního trhu atd.

11.2 Z

Protože existuje celá řada mořnch zpsob členění cenných papírů, v daném přpad pouřijeme členění podle délky jejich životnosti (splatnosti) a člennm na majetkov a dluhovou cenn papíry.

11.2.1 m Y m Y HLEDISKA T

CENNÉ PAPIRY PENĚŽNÍHO TRHU

Cenné papíry peněžního trhu jsou řazeny mezi krátkodobé cenné papíry, jejichž doba životnosti (neboli délka splatnosti) je v okamžiku emise kratší než jeden rok. Vzhledem k jejich krátké životnosti vzniká potřeba je neustále znovu emitovat. To značně zvyšuje význam primárního trhu.

Jedná se výhradně o krátkodobé dluhopisy, většinou o dluhopisy diskontované. Ve většině zemí zde patří zejména státní pokladniční poukázky a pokladniční poukázky centrálních bank, depozitní certifikáty (vkladní listy), případně směnky¹⁷.

CENNÉ PAPIRY KAPITÁLOVÉHO TRHU

Cenné papíry kapitálového trhu jsou cenné papíry, jejichž doba životnosti je delší než jeden rok. Může být i neohraničená. Jsou mezi nimi zastoupeny jak dlouhodobé dluhopisy, tak i majetkové cenné papíry. Vzhledem k jejich dlouhodobé povaze bývá zpravidla u všech významnějších emisí zaručena veřejná obchodovatelnost, a to především na organizovaných (burzovních) trzích.

11.2.2 m Y m Y

MAJETKOVÉ CENNÉ PAPIRY

Za majetkové cenné papíry jsou všeobecně považovány podnikové akcie, jejichž zakoupením získává investor podíl na majetku akciové společnosti. Dále získává právo účastnit se valných hromad a právo na likvidačním zůstatku akciové společnosti.

DLUHOVÉ CENNÉ PAPIRY

Jak už napovídá název, jsou spojeny s dluhem. Jedná se o cenné papíry, jež dokládají zapůjčení peněžních prostředků investorem. Ten se tímto stává věřitelem a jejich zakoupením získává právo na předem stanovený úrok a navrácení zapůjčené částky (jistiny) za předem stanovených podmínek. U dluhopisů nevzniká právo účasti na likvidačním zůstatku.

Krátkodobé dluhopisy peněžního trhu:

¹⁷ Směnka není zcela typickým cenným papírem. Častěji plní platební funkci.

Státní pokladnini poukázky – bvj pouřivny k pokryt krátkodobého nesouladu v plnění a ˇerpn státního rozpočtu. Jejich řivotnost se pohybuje od cca 3 do 12 měsíců.

Depozitní certifikáty – jejich doba splatnosti nepřesahuje zpravidla 12 měsíců. Vydvj je předevřm obchodní banky a jsou dostupn i pro drobn klienty.

Směnky – z pohledu investicnho lze směnky charakterizovat jako krátkodobé, individuln vydvan diskontovan dluhopisy.

Dlouhodob dluhopisy (obligace):

Kuponov obligace – v praxi představují nejčastěji emitovan druh obligací. Drřitel poskytuje právo na uplatnn výnosů v předem určených termínech na základě tzv. kuponů.

Bez kuponov (diskontovan) obligace – jsou emitovan s tzv. diskontem (nulovm kuponem). Na primárním trhu jsou prodvan za niř cenu, neř je jejich nominální hodnota. Tento cenov rozdíl je označován jako „diskont“ a nahrazuje kuponov platby.

Obligace s odlořenmi kuponovmi výnosy – při uvedeni na primrn trh mají charakter diskontovaných obligací, tudř zpočátku nepřinřej řdn kuponov platby. Po uplynutí předem stanoveného období zskj drřitel nárok na předem uren kuponov platby nejčastěji s fixní uřokovou sazbou.

FINANN DERIVÁTY

Jako finanční deriváty jsou označovány finanční instrumenty, jejichř hodnota je odvozena od hodnoty tzv. podkladového aktiva. Jejich podstatou je forma termínového obchodu. Protože jsou odvozeny od podkladových aktiv, vývoj jejich ceny je zvisl na oekvanm vývoji cen (kurzů) právě těchto aktiv. Existují dva základní druhy podkladových aktiv:

Finann podkladov aktiva – sem patří akcie, dluhopisy, cizí měny, drah kovy, burzovn indexy aj.

Reln podkladov aktiva – řadíme zde komodity, nemovitosti, movit věci aj.

Na finančních trzích rozliřujeme dva druhy obchod podle toho, jak dalece se od sebe liř okamřik uzavřeni obchodu a okamřik jeho vypořádání. Jsou to obchody promptn, kde je tato prodleva pouze několik dn a termnov (derivtov) obchody, kde existuje delř časov prodleva a s předmětem kontraktu se dá jeř rzn manipulovat. K derivtovm obchodům patří obchody typu futures, forward, swapov kontrakty a opce.

11.2.3 P

Kolektivn investování prostřednictvím podílových fondů spočívá ve shromařdovn prostředků od veřejnosti a kvalifikovaných investorů, kter jsou nsledn investovány

- **Význam reformy** podle předem určené investiční strategie. V České republice jsou povoleny tzv. otevřené podílové fondy.

Podílové fondy jako takové nejsou samostatným právním subjektem, pouze shromažďují majetek podílníků v poměru podle počtu vlastněných podílových listů. Vložené prostředky investorů zůstávají jejich majetkem a jsou spravovány, zpravidla investiční společností, která zajišťuje obhospodařování a administraci fondu, v souladu se statutem fondu. Investoři tedy nenakupují akcie investiční společnosti, nýbrž podílové listy, čímž se stávají podílníky na majetku podílových fondů. Investiční společnost jim tento majetek spravuje za úplatu. Jedna investiční společnost může spravovat majetek i desítky podílových fondů.

Výhody investování do podílových fondů kolektivního investování:

- Diverzifikace rizika – jedním vkladem můžete investovat např. do 50 různých firem.
- Dosahování vyšších potenciálních výnosů.
- Investování prostřednictvím specializovaných finančních institucí.
- Minimalizace informačních a transakčních nákladů.
- Podíl na vlastnictví takových aktiv, ke kterým byste se jinak nedostali.
- Vysoká dostupnost i pro drobné investory.

**Diverzifi-
kace**

Investování do podílových fondů má veliký význam z hlediska diverzifikace rizika. Pokud nakupujete přímo cenný papír jedné konkrétní společnosti nebo společností, hodnota vaší investice je závislá na vývoji hodnoty této společnosti. Naproti tomu podílový fond se skládá z několika desítek společností, resp. jejich cenných papírů. Dále na rozdíl od obchodování na burze nepotřebujete vysoký kapitál pro investování. Za současných podmínek je u většiny podílových fondů stanoven minimální vklad ve výši 500Kč. V podílových fondech je možné provádět i jednorázové vklady, efektivnější jsou pravidelné měsíční vklady.

DRUHY PODÍLOVÝCH FONDŮ

Fondy akciové – většinová část portfolia je tvořena akciemi, proto všeobecně bývají označovány jako fondy s vysokým rizikem. Vývoj tržních cen akcií v portfoliu mívá vysokou míru volatility a je závislé na hospodaření příslušných podniků. V dlouhodobém horizontu mají potenciál vysokého výnosu.

Fondy dlouhodobých dluhopisů – významnou roli hraje zejména to, kdo je emitentem obligací, dále také druh dluhopisů.

Fondy peněžního trhu – obecně se řadí mezi nejméně rizikové fondy. Jelikož investují především do krátkodobých dluhopisů, zejména do státních pokladničních poukázek, jsou využitelné pro krátkodobé investice v horizontu cca jednoho roku.

Fondy reálných aktiv – u fondů kolektivního investování se nejčastěji jedná o investice do nemovitostí, popř. do komodit.

Fondy smšen – vytvářejí kombinace cenných papírů, nejčastěji akcií a obligací. Z hlediska rizikovosti a vynosnosti záleží u těchto fondů na konkrtn skladbě portfolia, resp. na poměru akcií a dluhopisu, popř. dalších cenných papírů. Skladba tohoto poměru investn společnost upravuje podle očekávaného vývoje.

Fondy fondů (střešní fondy) – fondy investující do akcií samotných investnch fondů nebo do podílových listů jiných fondů.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Co je to emise cenného papíru?
2. Vysvětlete pojem diverzifikace rizika.
3. Jak je rozdíl mezi dluhopisem a obligací?
4. Vysvětlete investn trojúhelník.
5. Co musí vzít každ investor vvahu, kdyžn investn rozhodnutí?

SHRUTÍ KAPITOLY

Ve své podstatě lze za investici označit jakkoliv uložen pen, kter m vést k jejich zhodnocen. Existují dvě oblasti investování. Finann investice jsou investice do finančních aktiv, nejčastěji cenných papírů. Reln investice znamenají nákup a prodej komodit, např. nemovitosti, obilí, káva, ropa, drah kovy aj. Finann rozhodování se odvíjí od preferencí investora. Každ investor zvažuje tři faktory: vynos, riziko a likviditu. Investice jsouzce spojeny s rizikem, resp. v investicích neexistují garance vynosu. Vždy se jedná o **předpokldan** vynos. Dalším významným faktorem je čas. Podstatn je také to, jak peníze investujete. V souladu s konceptem peněz by měly do investic směřovat peníze, které jsou „navíc“, z krátkodobého i dlouhodobého hlediska.

Podle délky splatnosti se trh cenných papírů dl na peněžní trh a kapitlov trh. Z majetkového hlediska se setkáte s akciemi a dluhopisy. Dále jsou zde finanční deriváty, jejichž hodnota je odvozena od tzv. podkladového aktiva. Fondy kolektivního investování soustřeďují vklady podlnk. Tyto fondy spravují investn společnosti. Vesk republice fungují otevřen podlov fondy. Nespornou výhodou tohoto typu investování je vysok diverzifikace rizika a dostupnost pro drobn investory.

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Závazky jsou závažnou oblastí domácí ekonomiky. Každý úvěr byste měli důkladně zvážit. Do domácí ekonomiky totiž úvěr nepřináší žádnou přidanou hodnotu. Naopak ji silně zatěžuje. V této kapitole se dozvíte, jak předcházet dluhům a pokud už nějaké dluhy máte, jak si usnadnit jejich splácení, a hlavně jak se nezadlužit opakovaně. K úspěšnému zvládnání dluhů slouží tři základní pravidla pro splácení.

Dále je popsán případ a průběh exekuce, co všechno může a nemůže exekutor zabavit a také možnosti, které přináší institut oddlužení. Krátce je zde zmíněna služba občanských poraden, kde můžete při zvládnání dluhů požádat o bezplatnou pomoc.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Byste si měli uvědomit závažnost zadlužení.
- Dozvíte se, jak dluhům předcházet.
- Získáte znalosti potřebné k úspěšnému splácení.
- Zorientujete se v pojmech exekuce a insolvence.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Dluh, prevence zadlužení, řešení dluhů, předluženost, dluhová past, konsolidace, refinancování, zástava, Asociace občanských poraden, exekuce, exekutor, oddlužení, úpadek.

12.1 U

Prevence zadlužení, a dále zajištění a udržení si požadované životní úrovně je prvotní myšlenkou finanční gramotnosti. Pokud budete dodržovat základní pravidla tvorby a fungování peněz, dluhům se s největší pravděpodobností vyhnete. V kontextu konceptu peněz funguje jako prevence dluhů finanční rezerva, mít vlastní peníze. Když nahlédnete do svých přání, máte tam někde dluhy? Nikdo z nás si dluhy nepřeje, přesto se stávají stále větším

problémem ve společnosti. Dluhy nevedou k naplnn prání v životě, naopak, pokud je nesplcte, o sv prání rychle přijdete. Právě emon rozhodování m dluhy často na svědomí.

Vznamn vliv na tuto skutečnost má, mimo jiné, „zlehčování“ vr a půjček marketingem. V některých prpadech jsou dluhy dokonce prezentovány jako urit životní styl. Máte rychle a dostupn ve po čem zatouite. Nikde se u ale nehovor o důsledcích. Základní pravidlo je, že nemжете utratit vc, ne máte! Často lidé uvažují, jak si vzít úvěr, ale už nepremylej, jak jej splatit. To, že vm je úvěr poskytnut jet nezaručuje, že jste schopni jej splatit.

Kdy zvažujete vzít si úvěr, uvažujte také, jakou důležitost m to, co si za úvěr poizujete. Jde o nezbytnou potrebu nebo je to nadstandard? Také se zamyslete, jak dlouho chcete pracovat pro banku (i jiného poskytovatele úvěrů). Tm mm namysli cenu za pjen pen. Jediným akceptovatelnm dluhem je úvěr na bydlení. Samozrejme v životě kadho mohou nastat situace, kdy se dostane k dluhům ne vlastní vinou (např. dědictvím, pr rozvodu apod.)

12.2 S

Pedluzenost

Neschopnost splácet označujeme jako pedluzenost. Jediným řeenm dluhů je splatit je. Pokud už se někdo dostane do faze pedluzenosti, jsou jist monosti, jak si splácení ulehčit:

Konsolidace vr

Slouen více úvěrů (jiných než na bydlení) do jediného úvěru. Cilem je získání lepších podmínek, a především snizen msn splátky (na tu má vliv také délka úvěru).

Refinancování vr

Pouiv se u hypotek. Jeho cilem je, stejn jako u konsolidace, snížit splátku. Voln peníze byste měli pouit k vytváření finanční rezervy, popř. rezervy na mimoadnou splátku.

Zajitn závazků

Zajitn poskytuje věřitelům v stupeň prvn jistoty, e dlužník úvěr splat. Pokud byste se někdy rozhodli někomu poskytnout půjčku v rámci občanskoprávních vztahů, je vhodné mít také zástavu v prpad nesplcen. Prinou zadluen totiž může být také situace, kdy někomu pjete peníze, dotyn dlužník nesplácí a v důsledku toho se pak sami dostanete do dluhů.

Věřitel

Dlužník

Dlužníkovi dává zajištění jistotu, že bude schopen úvěr splatit a dopředu ví, jaký svůj majetek nebo prostředky dává vsanc. Z psychologického hlediska je to pro něj větší motivace úvěr řádně splatit. Nikdo přeci nechce přijít o majetek.

Pokuta V úvěrové smlouvě je standardně uvedena také smluvní pokuta a úroky z prodlení. Pokud by byla sjednána ve výši 0,5 % denně z dlužné částky a vyšší, je pravděpodobné, že by soud uznal, že je v rozporu s dobrými mravy.

Jako zajišťovací instrument může být použito např.:

- Zástavní právo
- Ručení
- Finanční záruka
- Zajišťovací převod práva
- Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů aj.

Dluhová past

Je to situace, kdy nejste schopni splácet své závazky ze svých pravidelných příjmů. Pokud se rozhodnete současné dluhy uhradit za použití dalšího nového dluhu, který je zpravidla navýšen o nějaké peníze navíc, roztáčí se tak dluhová spirála. Okamžité řešení je možné např. prodejem nepotřebného majetku, snížením zbytných výdajů nebo aktivní dohodou s věřitelem na snížení splátek. V každém případě je důležité s věřitelem komunikovat a snažit se vyřešit situaci dohodou.

Asociace občanských poraden (AOP)

Tato instituce byla zřízena pro rozvoj sítě občanských poraden. Poradny poskytují nezávislé, odborné, nestranné a bezplatné poradenství v 18 právních oblastech a upozorňují příslušné státní a místní orgány na nedostatky legislativy a na neřešené problémy občanů¹⁸.

PRAVIDLA PRO DLUHY

1. Všechny splátky **splácejte včas**. Zvyšujete svou důvěryhodnost a máte klid od věřitelů.
2. Nenabírejte další dluhy a **vytvářejte finanční rezervu!** Rezerva vás chrání před dalším zadlužením až vše splatíte.
3. Až budete mít dostatečnou rezervu, vytvářejte si prostředky na **mimořádné splátky**. Urychlíte splácení.

¹⁸ www.obcanskeporadny.cz

12.2.1 EXEKUCE

Patří k vznjším důsledkům nedodrzovn povinností dlužníka. Do této situace se vtšinou nedostanete nenadále. Je to důsledek dlouhodobého vyhýbání se povinnostem dlužníka. Z formálního hlediska jde o výkon rozhodnutí nařizované a provdn soudem nebo soudním exekutorem. Exekuce je provedena na základě exekučního přikazu. Proti exekučnímu přikazu se nelze odvolat. Majetek, který je potžen exekucí nesmí být převeden na jinou osobu, zatížen a nesmí s ním být jinak nakládáno.

Soud může odsoudit dlužníka i bez jeho přítomnosti. O nařizen exekuce se dlužník dozví jako poslední a spolu s exekučními přikazy. Kad exekutor začne tím, že zjistí bydliště povinného a jeho majetek. Exekutor může sám rozhodnout o způsobu provdn exekuce a vydává exekučn přikazy.

Důsledky exekuce pro povinného:

- Odstaven ut – povinnému zůstává k dispozici tzv. nezabaviteln minimum.
- Odstaven mzdy.
- U nemovitosti se vyznačí záznam do katastru nemovitostí.
- Vyhledání a zabaven auta.
- Ostatní zpenžiteln věci exekutor označí a zapíše do exekutorského soupisu.

Exekuce trvá, dokud není vymožena cel dlun částka nebo dokud ji nezruší soud. Náklady exekuce hrad povinn a patří mezi n odměna exekutora, náhrada hotových výdajů a náhrada za doruen písemností.m dále exekuce trvá, tm více náklady narstj.

Pokud k vám přijde exekutor, jako první si vyadejte jeho přukaz a listiny, pokud máte jakkoliv pochybnosti o přítomných osobách a není přítomna policie, nic nezkate, kdy zavoláte na linku 158 a poadte o pomoc, popř. o ověření totožnosti. Prav exekutor by neměl mít námitky.

Exekuce se může vztahovat také na spolen jmn manel. Zároveň platí, že dluhy se nedějí rozvést. Pokud vznikly za doby trvání manželství, i po ukončení svazku jsou obě strany zavázány je splatit. Pokud soud u rozvodu uloží povinnost splatit závazek jednomu z manel a ten není schopen splácet, povinnost připadne na toho druhého.

Co nemůže být zabaveno exekutorem:

- Předměty, kter slouží k uspokojování základních potřeb rodiny,
- k plnění pracovních ukol,
- věci, jejich prodej by byl nemorln (např. snubní prsten),
- věci sloužící jako zdravotní pomůcka (např. invalidní vozík).

12.2.2 I TE

Oddlužení (osobní bankrot) je soudem schvalovaný a řízený proces na základě insolvenčního zákona. Tuto službu zdarma a kvalitně poskytují různé neziskové organizace, za úplatu ji vykonávají advokáti.

DEFINICE – ÚPADEK

Dlužník je v úpadku, jestliže má více věřitelů, dluhy po splatnosti více než 30 dní a není schopen je plnit (platební neschopnost).¹⁹

Pokud jste v úpadku, můžete vůči sobě navrhnout zahájení insolvenčního řízení. Stejně tak to může navrhnout jeden nebo více věřitelů. Žádat o insolvenční řízení (oddlužení) je možné pouze, když jste v úpadku.

Výhody a nevýhody osobního bankrotu:

1. Osobní bankrot nemůže ke svému oddlužení použít podnikatel (OSVČ) nebo právnická osoba.
2. Majetek se ocitne v rukou správce konkurzní podstaty a dlužníkovi zbývá obvykle 150 % životního minima.
3. Z dlužných částek jsou vyloučeny hypoteční úvěry.
4. Proces oddlužení trvá 5 let. Po pěti letech jste oddluženi a můžete začít s „čistým štítem“. Zbytek dluhu ovšem nezaniká. Je dlužníkovi pouze odpuštěn, ale právně stále trvá.
5. Dlužník během těchto pěti let musí být schopen splatit minimálně 30% dlužné částky.
6. Věřitelé musí s osobním bankrotem dlužníka souhlasit.
7. Během insolvence jste chráněni před exekucí, vymahači dluhů a tlaky věřitelů.
8. Dlužník musí pracovat. Nesmí být ve výpovědní lhůtě nebo ve zkušební době. Nezaměstnaným soud splátkový kalendář nepovolí. Na splácení dluhů musí dlužník použít i případné dary, výhry a dědictví, jednoduše veškeré zdroje nad stanovené minimum.

¹⁹ Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

9. Dlužník nesmí za adnch okolností zvyhodnit adnho z vřitel. Jedná se o trestnynn.
10. Vaše jméno se objev v insolvenčním rejstřku²⁰. Na rozdíl od registru dlužníků je tento veřejnm seznamem, kter spravuje Ministerstvo financí a kdokoliv se tak může dozvědět, že jste v insolvenci.

OTÁZKY

- 1) Řešit dluhy je mon:
 - a. Řdnm splácením.
 - b. Navšenm dluhu.
 - c. Zaplacením stávajícího dluhu novm dluhem, kter je pro jistotu ještě navýšen.
- 2) Co nemůže být zabaveno exekutorem?
 - a. Auto
 - b. Snubn prsten
 - c. Vklady na utu stavebního spoření.
- 3) Kdy můžete poadat o oddlužení?
 - a. Pokud jste výpadku.
 - b. Kdykoliv.
 - c. Pokud řdn splácíte své dluhy.

ODPOVĚDI

1. Jediným definitivním řešenm dluhů je jejich splacen.
2. Exekutor nemůže zabavit věci u nichž by to bylo nemorln, např. snubní prsten.
3. O oddlužení můžete poadat pouze výpadku.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Dluhy jsou ve společnosti stále více diskutovanm tématem. Přeštže si je nikdo ne-přeje, zateuj ekonomiku výšiny lid. Nevytváří adnou přidanou hodnotu, naopak jsou potenciln hrozbou pro váš blahobyt. Tvorba krátkodobých a střednědobých rezerv má působit, mimo jiné, jako prevence proti zadlužen. Pokaždé když zvažujete vzít si vývěr,

²⁰ www.justice.cz

důkladně přemýšlejte, zda je skutečně nutný. V tomto okamžiku totiž nastupují silné emoce! Ovšem život přináší různé situace, a i když vám vaše domácí ekonomika funguje, může se stát, že se zadlužíte bez vlastního přičinění. Jediným řešením dluhů je splácení. Pro usnadnění splácení můžete použít konsolidaci, refinancování a také zástavu, která vám zaručí, že budete schopni úvěr splatit. Dodržujte tři základní pravidla pro dluhy: splácejte, tvořte rezervy, provádějte mimořádné splátky.

Exekuce patří k vážnějším důsledkům nesplácení. Jedná se o výkon rozhodnutí soudu. Důsledkem exekuce je odstavení účtů, zabavení a zpeněžení majetku. V případě, že k vám přijde exekutor, určitě si ověřte jeho totožnost. Pokud jste v úpadku, můžete požádat o oddlužení.

13

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Tato kapitola se zabírá tématem ochrany spotřebitele, ochranou osobních údajů a poskytováním informací, kter m obchodník či zprostředkovatel povinnost uvádět v dostatenm pedsthu před uzavřenm smlouvy. Souast obsahu kapitoly jsou odkazy na instituce, kter poskytují bezplatnou pomoc a na kter se můžete obrátit v okamžiku, kdy máte pocit, že jsou vaše práva spotřebitele dotčena.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Se seznámíte se systémem ochrany osobních údajů.
 - Budete vědět, jak informace musí prodejce či poskytovatel služeb sdělit před uzavřenm smlouvy.
 - Získáte informace o mžnostech, kde můžete řešit konflikty s různými institucemi z pozice spotřebitele.
-

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Zákon o ochraně spotřebitele, GDPR, dTest, spotřebitelsk smlouva, předsmluvní informace, nekal obchodní praktiky, Finann arbitř, esk obchodní inspekce, Ombudsman.

13.1

Práva spotřebitele ukotvuje Zákon . 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. Upravuje vzjemn smluvn zvazkov vztahy, přičemž spotřebitel si zasluhují vyšší míru ochrany. Spotřebitel je definován jako fyzick osoba, kter nejedná v rámci své podnikatelsk činnosti nebo v rámci samostatného výkonu povolání.

GDPR

Institut ochrany osobních údajů u nás funguje od roku 1992 a na jeho dodržování dohlíží Úřad pro ochranu osobních údajů. Tato ochrana byla ovšem sledována veřejností jako nedostačující, a to v mezinárodním měřítku. Výsledkem je nařízení (EU) 2016/679, které představuje právní rámec ochrany osobních údajů platný na celém území EU.

Proto, abychom mohli od nějaké kategorie lidí, například zákazníků nebo zaměstnanců, získávat osobní údaje a používat je, je k tomu potřeba mít nějaký (právní) důvod. Důvodem je nejčastěji uzavření pracovní nebo kupní smlouvy. Také to může být vedení evidence občanů státními orgány, vedení účetní a mzdové evidence v soukromé firmě nebo ochrana našich práv např. hlídání majetku kamerovým systémem. Zákon rozeznává dva druhy osobních údajů: obecné a zvláštní.

Údaje pro zpracování

Pro poskytování služeb nebo prodej zboží jsou obecné osobní údaje nezbytné, resp. bez těchto údajů není možné obchod uzavřít. Jsou to např. jméno, rodné číslo, kontaktní údaje atd. Pro získávání zvláštních údajů musí existovat specifické důvody, např. posuzování zdravotního stavu pojišťovnou při sjednávání životního pojištění. Zaznamenávané údaje nemohou být využívány v rozporu s původním cílem.

Údaje pro marketing

Dále může poskytovatel služeb nebo prodejce využívat osobní údaje k zasílání dalších nabídek (marketingové účely). S tímto zákazník může, ale nemusí souhlasit, resp. uzavření smlouvy nesmí být podmíněno souhlasem se zasíláním nabídek. Jakmile vyjádří nesouhlas se zasíláním obchodních sdělení, je nutné jej ukončit. Zákazník může také požádat o výmaz údajů z databáze.

Není-li dán jiný důvod ke zveřejňování v databázi uchovávaných osobních údajů, např. kontaktních údajů zaměstnance do zaměstnání pro kontakt se zákazníky, je ke zveřejňování osobních údajů také třeba získat souhlas.

Důsledkem je administrativní zátěž, která ovlivňuje také spotřebitele, to je ovšem reakcí firem na požadavek spotřebitelů chránit se.

DTEST

Je spotřebitelský časopis, který se zaměřuje na testování výrobků a služeb. Významnou službou, kterou poskytuje, je také bezplatné poradenství a rady v oblasti práv spotřebitelů a prodejců. Informuje o nových zákonech, varuje před nekalými praktikami a klamavou reklamou, poskytuje rady při reklamaci apod. Zaobírá se také kvalitou potravinářských produktů na tuzemském trhu. Konzultace je možná prostřednictvím telefonické linky nebo elektronické poradny. Poskytuje poradenství například v těchto oblastech:

- Koupě zboží,
- záruční doby,
- reklamace,

- odstoupení od smlouvy,
- telekomunikace, aj.

13.2

Za spotřebitelsk smlouvy jsou považovány vechny smlouvy, kde na jedné straně vystupuje spotřebitel a na druh straně podnikatel. Spotřebitelskou smlouvou může být např. kupní smlouva, njemn smlouva nebo smlouva o veru. Za smlouvy uzavran mimo obchodní prostory jsou považovány smlouvy uzavran např. na ulici, předváděcí akce, ve spotřebitelově dom aj. Smlouvu je mořn uzavřít také distančním způsobem (na dlku), např. po telefonu nebo přes internet.

V případech, kdy je smlouva uzavřena distanční nebo mimo obchodní prostory, může spotřebitel od smlouvy odstoupit ve lhůtě 14 dn bez uvedení důvodů a bez jakkoliv sankce. Lhůta zan břet ode dne uzavřn smlouvy nebo ode dne převzetí zboř.

Informační povinnosti

Prodávající je před uskutennm obchodu povinen řádně spotřebitele informovat o vlastnostech prodávaných výrobků nebo charakteru poskytovaných sluřeb, o způsobu použit a drřby výrobku a o nebezpech, kter vyplývají z jeho nesprávného použit nebo drřby. Dále také o riziku souvisejícím s poskytovanou sluřbou. Prodávající musí zajistit přímo viditeln a srozumiteln oznaen výrobce, dovozce a údaje o pouřtch materiálech, informace o ceně, o podmínkách, rozsahu a způsobu uplatnn reklamace.

V kontextu finančních sluřeb se jedná o tzv. předsmluvní informace, kter je zástupce finanční instituce nebo zprostředkovatel povinen klientovi předat k nahlédnutí před podpisem smlouvy. V první řadě jsou to informace o samotnm poskytovateli či zprostředkovateli, dále vseobecn a zvlstn smluvn podmínky, základní informace o produktu (informační list), sazebníky, u pojištn např. také vývoj pojistn částky nebo u investic vývoj předpokládaného zhodnocen, u úvěrů úvěrové podmínky a základní informace o úvěru, přpadn dal zvlstn skutečnosti a rizika. Předsmluvní informace u spotřebitelského úvěru je poskytovatel či zprostředkovatel povinen nleřit vysvětlit tak, aby byl klient schopen posoudit, zda navrhovan smlouva odpovd jeho potřebám a finanční situaci.

Předsmluvní informace

Nekal obchodní praktiky

Za nekalou obchodní praktiku je považováno takov jednání podnikatele vůči spotřebiteli, kter je v rozporu s pořadavky odborn pe a podstatn ovlivņuje jeho rozhodování tak, ře může učinit obchodní rozhodnutí, kter by jinak neučinil. Jsou to zejména klamav a agresivn obchodní praktiky. Jejich pouřvn zákon zakazuje.

System mimosoudního řešení spotřebitelských sporů má za cíl posílit a zjednodušit vy-mahatelnost spotřebitelských práv. Do systému jsou zapojeny: Český telekomunikační úřad (ČTÚ), Energetický regulační úřad (ERÚ), Finanční arbitr, Česká obchodní inspekce (ČOI), případně soukromé subjekty se souhlasem Ministerstva průmyslu a obchodu. Dosud byly pověřeny: Česká advokátní komora, Sdružení českých spotřebitelů, z.ú. a nově Kan-celář ombudsmana České asociace pojišťoven, z.ú.

FINANČNÍ ARBITR

Finanční arbitr je státem zřízený orgán pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů na finančním trhu. Působnost finančního arbitra se vztahuje na spory mezi spotřebiteli a finančními institucemi, které poskytují nebo zprostředkují:

- Platební služby,
- elektronické peníze,
- úvěry,
- kolektivní investování,
- investice,
- životní pojištění,
- stavební spoření,
- směnu měn.

Řešení sporu je zahájeno pouze na základě návrhu spotřebitele. Než se obrátíte na fi-nančního arbitra je vhodné nejprve zkusit řešit spor vzájemnou domluvou s poskytovate-lem. Řízení před finančním arbitrem je bezplatné. Finanční instituce se musí řízení účastnit a poskytovat součinnost. Rozhodnutí finančního arbitra je přezkoumatelné soudem.

ČESKÁ OBCHODNÍ INSPEKCE

Česká obchodní inspekce (ČOI) je jako orgán státní správy podřízena Ministerstvu prů-myslu a obchodu. Kontroluje fyzické a právnické osoby, které nabízejí, prodávají, dodávají nebo uvádějí na trh výrobky, nabízejí nebo poskytují služby nebo vyvíjejí jinou činnost. Občanům poskytuje informační a poradenské služby prostřednictvím svých kontaktních pracovišť a internetových stránek, kde jsou formou spotřebitelského průvodce zveřejňo-vány rady pro spotřebitele. Můžete zde najít například informace z těchto oblastí:

- Nekalé obchodní praktiky,
- reklama,
- EET, účtování cen a plateb,
- reklamace zboží,
- nákup mimo kamennou prodejnu,
- smlouva o dílo,

- cestování,
- ochrana osobních údajů,
- pracovní smlouvy a vztahy,
- hern automaty, herny aj.

OMBUDSMAN

Veřejn ochránce práv, chrání osoby při jednání s úřady a dalimi institucemi v přpadech, kdy je jednání řad v rozporu s právem nebo jsou úřady neinn. Také provádí preventivn systematick nvstvy mst, kde mohou být lidé omezováni na svobodě a usiluje o respektování jejich základních práv. Přispívá k prosazování práva na rovn zacházení a ochraně před diskriminci. Systematicky se také zabývá problematikou práv lidí se zdravotním postiženm, pomocí občanům EU a sledováním vyhoštění cizinců.

13.4 Reklama

Reklama je jedním z nástrojů marketingu společnosti. Jejím cílem je prosadit sebe a svůj produkt na trhu. Pevzn vtšina veřejn dostupných informací z finančního trhu je reklamou. M vás zaujmout, nikoliv poskytovat informace, resp. poskytne jen tolik informací, aby vás upoutala a přivedla na pobočku. Např. reklama na hypoteční úvěr zdůrazňuje atraktivn sazbu, ale už neinformuje, za jakých podmínek je možné ji získat. Finann instituce mj sice povinnost ve svých nabídkách uvádět tzv. modelov přklad, tento ovsem nemusí korespondovat s vaší individuln situací.

Pokud vycházíte přmo z oficiálních webových stránek finančních institucí, tak tyto jsou navrhovány také s cílem nvstvnky zaujmout. Kromě reklamy souasn obsahují i informace faktick, jako např. smluvn podmínky, sazebníky apod. Souast finanční gramotnosti je také schopnost rozlišit fakta od marketingu.

OTÁZKY

- 1) Je rodné číslo nezbytn k uzavren např. pojistn smlouvy?
 - a. Ano
 - b. Ne
- 2) Může být uzavren smlouvy o bžnm úctu podmíněno poskytnutm souhlasu se zasíláním obchodních nabídek?
 - a. Ano
 - b. Ne
- 3) Co je součastí předsmluvních informací poskytovaných před uzavrenm smlouvy o hypotečním úvěru?
 - a. Informace o hospodaření banky.

- b. RPSN.
 - c. Situace na finančním trhu.
- 4) Na koho se můžete obrátit v případě sporu např. s bankou.
- a. Česká obchodní inspekce
 - b. Ombudsman
 - c. Finanční arbitr
-

ODPOVĚDI

- 1. Ano.
 - 2. Ne.
 - 3. RPSN.
 - 4. Finanční arbitr.
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

Nové pojetí Zákona o ochraně spotřebitele zdůrazňuje ochranu práv spotřebitele. S tím souvisí také zavedení systému pro ochranu osobních údajů, GDPR, na úrovni Evropské unie. Zákon dále určuje informační povinnost prodejce zboží nebo poskytovatele služeb. Pokud se, jako spotřebitel, dostanete do konfliktu s obchodníkem máte možnost se obrátit na bezplatnou pomoc.

K dispozici je systém Mimosoudních řešení spotřebitelských sporů ADR. Jeho součástí jsou mimo jiné Finanční arbitr, který řeší spory mezi spotřebiteli a finančními institucemi, dále Ombudsman, jenž má na starosti spory s úřady a Česká obchodní inspekce zaštiťuje ostatní oblasti.

LITERATURA

Monografick publikace (kniha)

- [1] JANOUŠKOV J.: *Daňov politika A*, 1. vyd. Karvin: Slezsk univerzita Opava Obchodní podnikatelsk fakulta v Karvin 2005. 234 stran. ISBN: 80-7248-294-7
- [2] *Národní strategie finančního vzdělávání*, Ministerstvo financí, 2010.
- [3] REJNUŠ O.: *Finann trhy*, Grada 2014. 768 stran. ISBN: 978-80-247-3671-6
- [4] ROBERT T. KYIOSAKI, SHARON L. LECHTER: *Bohat táta, chud táta*, Pragma 2001. 214 stran. ISBN 80-7205-822-3.
- [5] SAMUELSON P.A., NORDHAUS W.D.: *Ekonomie*, Praha 1995. ISBN 80-205-0494-X
- [6] *Státní rozpočet 2018 v kostce kapesn príručka Ministerstva financí ČR*, 1. vyd. Praha: Ministerstvo financí ČR. 121 stran
- [7] ŠKVRA M.: *Finann gramotnost*, Cofet 2014. reg.. CZ.1.04/2.1.00/03.00016

Elektronick záznam

- [1] Asociace eskch stavebních spořitelén. Url: <http://www.acss.cz>
- [2] Asociace penzijních společností ČR. Url: <https://www.apfcr.cz/doplnekove-penzijni-sporeni/>
- [3] esk asociace pojišťoven. Url: <http://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-v-praxi/slovník-pojmu/>
- [4] esk národní banka. Url: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html
- [5] esk obchodní inspekce. Url: <https://www.coi.cz>
- [6] esk správa sociálního zabezpečení. Url: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/nejcastejsi-dotazy/nejcastejsi-dotazy-osvc.htm>
- [7] Finann správa. Url: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/po-pis-systemu>
- [8] Garanční systém finančního trhu. Url: <https://www.garancnisystem.cz>
- [9] Kancelář finančního arbitra organizan sloka státu. Url: <https://www.finarbitr.cz/cs/>
- [10] Ministerstvo financí esk republika. Url: <https://www.psfv.cz/cs/penize-a-ucty/bankovky-a-mince>
- [11] Ombudsman veřejn ochránce práv. Url: <https://www.ochrance.cz>
- [12] úřad pro ochranu osobních údajů. Url: <https://www.uouu.cz/gdpr/ds-3938/p1=3938>
- [13] Státní fond rozvoje bydlení. Url: <http://www.sfrb.cz>
- [14] Státní tiskárna cenin. Url: <https://stc.cz/produkty/ostatni-ceniny/>
- [15] Všeobecn zdravotní pojišťovna esk republiky. Url: <https://www.vzp.cz/o-nas/nejcastejsi-resite/otazka/kdy-jako-osvc-neplatim-mesicni-zalohy-na-pojistne>, <https://www.vzp.cz/o-nas/nejcastejsi-resite>

Legislativa

- [1] Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- [2] Zákon č. 257/2016 Sb. o spotřebitelském úvěru
- [3] Zákon č. 262/2006 Sb. zákoník práce
- [4] Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů
- [5] Zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele

OPORY

Tento studijní matril je věnován problematice finanční gramotnosti. V prvé časti se zabírá sebezpoznáním a významu peněz v životě lid, hospodařením domácnosti a navyšováním životní urovn. Druh st je zaměřena na získání základních znalosti fungování finančního trhu a jejich praktick využitelnosti.

Základní myšlenky jednotlivých kapitol:

1. Mějte ve financích od zchtku jednoho člověka, kter je pro vás oporou v informacích a poskytuje vám ndhled.
2. Peníze jsou prostředeek.
3. Rozložte si peníze v mst i v čase.
4. Rozpočet vm ukazuje vaše monosti.
5. Navyšujte si pjmy.
6. Zajistte sv pjmy, kdyby vám dlouhodob či trvale klesly.
7. Dejte svm penězům as. Mnohonsobn vm to vrátí!
8. Bankovní produkty poskytují likviditu.
9. Pro vlastn bydlení mějte nachystáno min. 20 % vlastních prostředků.
10. Stavební spoření poskytuje garanci zhodnocen peněz.
11. Investujte pouze peníze, které si můžete dovolit investovat.
12. Vytvrejte rezervy!
13. tte smluvn podmínky a vše si nechejte vysvětlit. Ptejte se.

Y KON

Čas potřebný ke studiu

Klíčová slova

Průvodce studiem

Rychlý náhled

Tutoriály

K zapamatování

Řešená úloha

Kontrolní otázka

Odpovědi

Samostatný úkol

Pro zájemce

Cíle kapitoly

Nezapomeňte na odpočinek

Průvodce textem

Shrnutí

Definice

Případová studie

Věta

Korespondenční úkol

Otázky

Další zdroje

Úkol k zamyšlení

Název: **Finanční gramotnost**

Autor: **Ing. Kateřina Stankeová**

Vydavatel: Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Určeno: studentům SU FPF Opava

Počet stran: 102

Tato publikace neprošla jazykovou úpravou.